

D.k. I 2003

20° rocznica roczni

D.k. II 2005 - 20° rocznica roczni

MEMORIAL

General Marii Wittek

Opracowanie wch. roczni 2013
Barbara Rojals.

+ fot. 130x110 UM spr. 130x110 PO
CHOROMAŃSKA Paulina

(Müllerowa Kardine)

(? - 1921)

3044¹ / WS

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — CHOROŃSKA
Pouline
T. 3044 / WSK

I/1. Relacja ✓

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... ✓

IV. Korespondencja ✓

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓3.

VI. Fotografie ✓2x

Biogram oprac. przez E2¹ D.k. do T tomu „Siemka VII kobiet”
z uwagami recenzenta B. Chmurnskiego

CHOROMAŃSKA Paulina (właściwie MÜLLEROWA Karolina) (? - 1921)

Nieznana data i miejsce urodzenia ani bliższe dane biograficzne Karoliny poza tym, że była peowiaczką i w okresie służby była w średnim wieku, będąc żoną Müllera, także peowia. Przybyła razem z mężem do Kijowa z Kraju, posługując się dokumentami na nazwisko Choromańskiej Pauliny, jako kurierka Oddziału II Sztabu Generalnego WP. Wkrótce po jej przybyciu – w styczniu lub lutym 1921 r. – grupa kijowska POW, wraz z pełniącym obowiązki komendanta Leonem Korzeniowskim, została aresztowana przez CzeKa. Wśród aresztowanych znalazła się również m.in. Karolina z mężem, ~Przedzimirska Maria i ~Metelska Helena. Po trzymiesięcznym więzieniu i śledztwie, wszyscy aresztowani peowiaczy zostali rozstrzelani.

Henryk Józewski, Komendant Naczelny POW na Wschodzie, wnioskując o odznaczenie ich wszystkich orderem Virtuti Militari za wymagającą wyjątkowego poświęcenia pracę i śmierć bohaterską, napisał: „Niezwykle ciężkie warunki więzienne oraz śledztwo, przeprowadzone z całą bezwzględnością przez Cz. K. Kijowską i Komisję Moskiewską [...] nie zachwiało Peowiaków. Po wyczerpaniu wszystkich środków przez bolszewików, w nocy z 11 na 12 kwietnia 1921 r. zostali rozstrzelani w lokalu Kijowskiej Cz. K. Zachowanie się grupy POW podczas zeznań świadków było wybitnie bohaterskim i wyróżniało ich od ogółu uwięzionych.”

Paulina Choromańska dnia 17 maja 1922 r. pośmiertnie została odznaczona orderem VIRTUTI MILITARI V klasy (Dz. Pers. MSWojsk nr 1 z 4.01.1923 r. (nr k. 7901). Odznaczony tym orderem został również mąż jej Müller (nieznanego imienia).

APAK, T: 3044/WSK; Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z 4.I.1923 r.; - - Bohaterki, Głos Prawdy nr 102/1925, s. 326-327; Wesołowski, Order VM..., s. 232 i 514; Ziemiański, Praca kobiet..., s. 179, 180, 211, 214, 216, 217.

Choromańska Paulina.

- wyjaśnić pojęcie „Czeka” – zob. biogram M. Burdon,
- drobne uwagi zaznaczono na marginesie.

uwagi BC
F03

Paulina (Catherine Pauline von Ullrich) 1915
Paulina CHOROMAŃSKA (? – 1921) - HC

Mie udało jej dotrzeć do Moskwy i mieszkała w Moskwie.
Peowiaczka, przybyła do Kijowa z kraju jako kurierka, posługując się dokumentami na nazwisko Pauliny Choromańskiej. Prawdopodobnie prawdziwe jej nazwisko brzmiało Karolina Millerowa. Wkrótce po jej przybyciu – w styczniu 1921 r. – grupa kijowska POW, wraz z pełniącym obowiązki komendanta Leonem Korzeniowskim, została aresztowana przez CzeKa. Wśród aresztowanych znalazła się również Paulina Choromańska. Po trzymiesięcznym więzieniu i śledztwie, wszyscy aresztowani peowiacy zostali rozstrzelani.

Henryk Józewski, wnioskując o odznaczenie ich wszystkich orderem Virtuti Militari za wymagającą wyjątkowego poświęcenia pracę i śmierć bohaterską, napisał: *niezwykle ciężkie warunki więzienne oraz śledztwo, przeprowadzone z całą bezwzględnością przez Cz. K. Kijowską i Komisję Moskiewską [...] nie zachwiało Peowiaków. Po wyczerpaniu wszystkich środków przez bolszewików w nocy z 11 na 12 kwietnia 1921 r. zostali w lokalu Kijowskiej Cz. K. Rozstrzelani Ob. Ob.: Korzeniowski Leon, Korzeniowski Antoni, Żelichowski Jan, Swaryczewski, Skawiński Jan, Listopadski Antoni, Chawchaluk Antoni, Wiszniewski, Müller, Sadowski Karol, Watenburg, Przedźymirska Marja, Choromańska Paulina, Metelska Helena. Zachowanie się grupy POW podczas zeznań świadków było wybitnie bohaterskiem i wyróżniało ich od ogółu uwięzionych.*

Paulina Choromańska 17 maja 1922 r. pośmiertnie została odznaczona orderem Virtuti Militari V klasy (Dz. Pers. MSWojsk nr 1 z 4.01.1923 r., numer Krzyża 7901)

Źródła:

Zdzisław Wesołowski, *The Order of the Virtuti Militari and its Cavaliers 1792-1992*, Miami 1992.

Ignacy Ziemiański, *Praca kobiet w POW Wschód*, Warszawa 1933, s. 179, 211-217.

zob. Internet

(-1) A. Ciurlikowa 31 XII 02

J. 3044 / WSK

Choromańska Paulina
(zm. 1921)

II - Materiały uzupełniające

- Informacja o odznaczeniu Pauliny Choromańskiej (złota Karolinie Müllerowej) Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Wirtuti Militari - dekretem Nacelnika Państwa i Nacelnego Wódza z dnia 17. maja 1922r. Informacja przekazali M. Sulej i W. Misitel nr. 2007. Dopuszta karteuszka Dz. Pers. M. S. Woj. Nr 124. I. 1923 r.
A-4, k. 1. s. 1.

Przyjęci M. Sulej i W. Misztel 11.02.1954 / WSK-412/07 / NOWY MS 170

Paulina CHOROMAŃSKA (właśc. Karolina Müllerowa) — m s

*Miżnane jest dane w sprawie narodowości: jeżeli kolwiek dane
dane biograficzne.*

Paulina Przybyła do Kijowa z Kraju jako kurierka Oddziału II Sztabu Generalnego WP
zbyć może z mężem – jednym z aresztowanych przez „Czeka” w Kijowie i rozstrzelanych
członków KN III POW był Müller, odzn. pośm. VM (kl.). Aresztowana w lutym 1921 r.
Rozstrzelana w kijowskiej siedzibie „Czeka” w nocy z 11 na 12 kwietnia 1921 r. razem z
Heleną Metelską i Marią Przedzimirską oraz 11 peowiakami i 18 innymi Polakami.

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r.
(Adj. Gen. L. 13391 VM) odznaczona pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu
Wojennego Virtuti Militari (l.k. 7901).

Źródła:

Ziemiański Praca kobiet ..., s. 179, 180, 211, 214,
CHOROMAŃSKA (właśc. Karolina Müllerowa) Paulina
Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z 4.I.1923 r.; - Ziemiański, Praca kobiet ..., s. 179, 180, 211, 214,
216, 217.

Zob. w CAW – Müller, odzn. VM – pewnie mąż Karoliny !!!!!

woje dane

Müller 214, 216, 217
214 - podany do VM
216/2 aresztowy przez kapanka Cukla procesy II 1921
wobec w maju 2 11/12 1921
2 maj
prośba do VM
za wyrażenie zgody
poszukiwanie pracy i sumy
dotychczas

J. 3044/WSK
Choromańska Paulina
(zm. 1921)

III | 5. Inne:

- (1) Oświadczenie Teresy Chrostowskiej, zamieszczone w tablicy z dn. 22.06.2004r. Dopełn. A-4, k. 1, s. 1.
- (2) Choromańska herb "dubica" - Wykaz bibliografii opracowany przez Janusza Turieckiego w celu dopełnienia. Pismo odrębne, kserokopia, A-4, k. 1, s. 2.
- (3) Herby rodów polskich kserokopia z stron tytułowych oraz stron 212, 213, 214, 215 i 272-273 przed wydaniem przez Orbis Books (London) Ltd 1990. A-4, k. 3, s. 4.
- (4) "Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej + Polska Ofic. Wydawn. "BGW" + II. 1 - z zakresu genealogii i heraldyki" autorstwa Choromańskiej Pauliny. Kserokopia stron tytułowych, strony 5 i 252. A-4, k. 3, s. 5.
- (5) Książka telefoniczna woj. białostockiego wg stanu obecnego na dzień 15. października 1998. Rok wyd. 1998. Kserokopia stron tytułowych, 35 i 408. A-4, k. 3, s. 3.
- (6) Spis telefonów woj. łomżyńskiego (... 15. IX 1996). T.P.S.A. Zakł. Telef. w Łomży, 1996. Kserokopia stron tytułowych i 145. A-4, k. 2, s. 3.
- (7) Jerzy Dziewiński "Rzeki i okolice. Zarys dziejowy" Ostrołęka 1999. Kserokopia karty tytułowej oraz 14 stron, które przesłajemy materiały uzupełniające odrębnie na drugiej stronie karty tytułowej. Materiał spisty A-4, k. 12, s. 13. W treści na jednym arkuszu mierny niż 2 spłaty.

Materiały opisane w punktach (1) do (7) przekazane Fundacji Janusza Turieckiego z Biawogrodu w r. 2004.

Teresa Chrostowska

Zabiele 22.06.2004r.

p-ta i gm. Rzekuń
pow. Ostrołęka

O Ś W I A D C Z E N I E

Ja **Teresa Chrostowska** z d.**Choromańska** ur. 3 stycznia 1930r. w Zabieliu p-ta i gm. Rzekuń, córka **Jana Choromańskiego** herbu "**Lubicz**" (1894-1972) i jego żony **Marianny z Głębockich** (1902-1991) zamieszkała w oświadczam, że nic mi nie wiadomo o **Paulinie Choromańskiej** z męża **Müller**, rozstrzelanej w Kijowie w kwietniu 1921 roku.

Rodzice wymagali od swych dzieci pełnej znajomości historii rodu zarówno **Choromańskich** jak i **Głębockich**. Ojciec nigdy nie wspominał o żadnej kuzynce rozstrzelanej w Kijowie.

Uważam, że pani **Paulina Choromańska** nie była powiązana węzłami rodzinnymi z rodziną mego ojca **Jana**.

Oświadczenie wydaję na prośbę p. mgr **Janusza Łuniewskiego** z Białegostoku, po zapoznaniu się z treścią listu prof. dr hab. **Elżbiety Zawackiej** z Torunia z dnia 27.V.2004 roku.

.Chrostowska Teresa.....
/-/ **Teresa Choromańska**

Proszę J. Łuniewski z Białegostoku

CHOROMAŃSCY herbu „Lubiec”.

z Zabieka poczta, gmina i parafia Rzekun, pow. Ostrołęka.

Wykaz bibliografii.

Dziemiński Henryk; „Rzekun i okolice. Larys dziejów”. Ostrołęka 1999 r.
(Choromański herbu „Lubiec”: s. 50, 107, 119, 122, 139, 140, 141, 164,
s. 172-173, 233, 235, 236, 237.)

K. Litwiejko Kazimierz; Narodowa Organizacja Wojskowa, Okręg Białystok-
stok 1941-1945. Wydawnictwo BENKOWSKI, Białystok,
bez daty wydania.

K. Litwiejko NOW B-stok Okręg, op. cit.: „Powiat Ostrołęka. Sekre-
tarysz powiatowym był Paweł Krupa, później Stanisław Dys-
polski (od 1933 r.) jedynym z wybitniejszych działaczy był poseł Jan Choro-
mański - rolnik ze wsi Zabieka. W 1939 r. FN Kozłowski w powiecie
2000 stonków. Jedynym działaczem SN był również Józef Psarski
z Ostrołęki oraz Bolesław Choromański”, s. 10.

„Uwięzieni w Ostaszkowie i Riekuniu. Indeks represjonowanych”. Tom
XIII „Obrodek KARTA” N-wa 2002 r.
(Choromański Jan s. 82.)

Uwięzieni w Ostaszkowie i Riekuniu, op. cit.: „Choromański
Jan s. Antoniego, nr. 1894.
Prub. [1944 z Białogostek] ob. nr 41, odest. 05.05.1947 do ob. nr 64
odest. 20.10.1947 do ob. nr 284, repatr. 13.11.1947 r. (...) s. 82.

Gumkowski Kazimierz; REDUTA. Wydawnictwo Komandor. Sulęzów
2000 r.
(Choromański Bolesław s. 73; Choromański Jan s. 118, 120)

Gumkowski K. Reduta, op. cit., „(...) Szerepau Wojsz otrzymował też
pismo „Walka” wydawane przez Stronictwo Narodowe, które
dawał do czytania. Czystym gościem Szerepaua był Bolesław Choro-
mański z Bobina, działacz Stronictwa Narodowego. (...)” s. 73.

„Uwięzieni w Stalinskojce. Indeks represjonowanych”. Tom VII, Obradek
KARTA Warszawa 1999 r. Choromański Bolesław nr. 1899,
s. Aleksander (...) s. 183.

Gumkowski K. Reduta, op. cit. „Pierwszym naszym jakimś zabójcą w Ostaszowie był Jan Choromański z Labiela (...), s. 118.

Gumkowski K. Reduta, op. cit. „Ludzie śmiatli, wykastanci widzieli coraz więcej wśród nas osób znajdujących się w apatii. Należało temu zapobiegać, przeciwdziałać się. Powstał projekt przygotowania rewii pod tytułem „Frontem do Hitlera”. Pomysł padł na bogatym gruncie. Kiercą organizatorów był Stanisław Multański, nauczyciel z Białegostoku, Odwieceni właśnie Jana Choromańskiego i dowiedzieli się o rewii. Przedstawili Multańskiemu treść wiersza „Dywizjom 303”. Nysuchali, wzruszyli się i zaproponowali mi recytację wiersza.

Łoś L. „Druzi bracia Oki”. Editions Spotkania, Paris 1989 r. (Choromański Jan s. 18, 37, 41, 49, 55.)

Łoś L. Druzi bracia Oki, op. cit. (...) Pierwszym naszym zbieraczem chleba, barak piaty, którego komendantem był Stanisław Multański, nauczyciel z Białegostoku, nasz komendant jednej z sal - Jan Choromański z Labiela (pod Ostroleżą, posła na Sejm 1930-1935

Łoś L. Druzi bracia Oki, op. cit. (...) Się co bywali na amercyckim obozie, widywali koser ludzkie, bo śmiertelność była znacząca. Na wiosnę indyckie amercyckie pomadkowały, żeby podczuć koser przy kryje śmierci. To zimie 1944-1945 takie prace były. przeprowadzono. Niektórzy innymi udział w nich brał Jan Choromański, któremu ktoś z niemieckich mówił, że tu są, też koser polskich oficerów i polityków. (...) s. 37.

Łoś L. Druzi bracia Oki, op. cit. (...) W czasie Wielkiego Postu szeregami ubory i odprawiano „Drogi Krzyżowa” 45 baraku 5 w sali 1, gdzie na trójnym piętrze przy rezydował komendant sali Jan Choromański. Goście z innych sal musieli zmieścić się na dnie między przyrąkami (...). s. 49.

Łoś L. Druzi bracia Oki, op. cit. (...) Nastroj wielkości charakteryzował się wprost i ogólnym złamaniem płotki - kaceri obozowe, których wcale bywały pismo i a których treści była pewnie wiadomość o rychłym powstaniu do kraju, powoli wygasali. W ich miejsce pojawiły się, niekiedy zamienione przez pisma Jana Choromańskiego w pre-ścisli też legiaist. spiski pieśni legionowych, a przede wszystkim: „Czy przyjdzie nam zginąć w środku wojny, Czy w tajgach Sybiru mam żyć, I trudną drogę i trudną Polskę powstać by żyć. (...)” s. 55.

Opracował Janusz Kwieński.

Białystok czerwiec 2004 rok.

zof. do J. 503/01

B659

CZERNIA

POLISH COATS OF ARMS

special enlarged edition prepared by
MIECZYSLAW PASZKIEWICZ and JERZY KULCZYCKI
List of family names prepared with the cooperation of
TERESA KORZENIOWSKA

HERBY RODÓW POLSKICH

Wydanie w opracowaniu
MIECZYSLAWA PASZKIEWICZA i JERZEGO KULCZYCKIEGO
Spis rodów szlacheckich sporządzony przy współdziałaniu
TERESY KORZENIOWSKIEJ

ORBIS BOOKS (London) Ltd
1990

ORBIS BOOKS (London) Ltd
1990

Przyśiał J. Kumieński z Białegostaw

skiej 1783 r. z przydomkiem Odrowąż. $\&$ Mikołajewski, ziemia wieluńska 1600 r. $\&$ Miroński, Kraków 1460 r. $\&$ Mnichowski, Sandomierz 1496 r. Piszą się także Michowski. $\&$ Naczowicz, Nacowicz, Kowno 1500 r. Otrzymali od króla Zygmunta I. na nowo potwierdzenie szlachectwa. $\&$ Narbut, powiat wilkomierski 1650 r.; jednego są rzekomo pochodzenia z Jodkami. $\&$ Nieczycki, są gałęzią Czyżów. $\&$ Niemierza, Kraków 1427 r. $\&$ Niemsta, Kraków 1460 r. $\&$ Odhab, Śląsk 1437 r. Używali przydomku Hukowski. $\&$ Olszewski, Mazowsze 1580 r. $\&$ Ohtarzewski, Mazowsze 1441 r., woj. bełzkie 1674 r., Podole 1738 r. $\&$ Ossendowski, Osendowski, Łęczycza 1697 r. $\&$ Piaseczyński, Braclaw 1550 r. $\&$ Pieczonka, powiat radomski 1460 r. $\&$ Pieczynga, Sandomierz. Od nich pochodzą Chomętowscy. $\&$ Postrumiński, woj. sandomierskie, Litwa 1700 r. $\&$ Proszczowicz, Proszczewicz, woj. trockie 1550 r., Od nich pochodzą Medeksze. $\&$ Radziwiński. $\&$ Rappold, Śląsk 1799 r. $\&$ Roszczyc, Brześć Litewski 1500 r. $\&$ Roźnicki, Kraków 1460 r. $\&$ Rudnicki, Sieradz 1500 r., Kalisz. Jedna gałąź używała przydomku Gwiazda. $\&$ Ruszczyc, Brześć Litewski 1650 r. Przypisują ich do herbu Poraj. $\&$ Ruszel, ziemia przemyśla 1600 r. $\&$ Rymwid. W herbie strzała tylko raz skrzyżowana. Jedna gałąź nazywała się Mickiewicz. $\&$ Samsowicz, Litwa, Pokucie 1700 r. W herbie na lewo jeszcze miecz. $\&$ Sangayto, Litwa 1413 r. Piszą się także Sanigayto i Sungayto. $\&$ Sapieha, Litwa 130 r. W herbie na lewo jeszcze miecz. Ród książęcy rzekomo z Giedyminów i jednego pochodzenia z Różyńskimi. Przejściowo nazywała się jedna gałąź Kszczonowski. Jedna gałąź otrzymała 1575 r. tytuł hrabiów Kodeńskich i nosiła potem przydomek Sapiechów Kodeńskich. W 1775 r. został tytuł książęcy na sejmie potwierdzony. Jedna gałąź przyjęła przydomek Rożyńskich. $\&$ Sikorski, Sandomierz 1700 r. $\&$ Sipowicz, Litwa 1640 r. W herbie strzała tylko raz skrzyżowana. $\&$ Szupski, woj. sandomierskie 1542 r. $\&$ Staryński, Wielkopolska 1512 r., Podlasie, Prusy. $\&$ Suwigajto, Litwa 1410 r. $\&$ Światopełk. $\&$ Swierski, Litwa 1283 r. Ród kniaziów, pochodzący od wielkich książąt litewskich. Jednego są pochodzenia z Siesiskimi herbu Głowa bawoła. Piszą się także Siewierski i Swirski. $\&$ Szkudlski, woj. kaliskie 1700 r.

$\&$ Tausz. $\&$ Tymiański, Wilno 1700 r. W herbie strzała tylko raz skrzyżowana. Na hełmie trzy pióra strusie. $\&$ Uliński, Sieradz 1644 r. $\&$ Wankowicz, ziemia łucka 1499 r., Litwa. Pochodzą od księcia Wanki szwagra litewskiego W. Ks. Kiejstuta i dla tego nad herbem mają kapelus z książęcy; nie używali jednak tytułu księcia. $\&$ Wankowski, woj. ruskie 1697 r. $\&$ Wasienkowicz, Mińsk i Kijów 1509 r. Nazywali się później Makarowicz. W herbie strzała trzy razy skrzyżowana. $\&$ Werbski, Śląsk 1607 r. Piszą się także Wirbski, Wierbski i Wrbski. $\&$ Wereszczaka, Litwa 1465 r. $\&$ Wichorowski ziemia ciedhanowska 1500 r. $\&$ Wieźliński, Pomorze. Są gałęzią Czarnotów. $\&$ Wielkanowski, ziemia wyszogrodzka 1464 r., woj. łęczyckie. $\&$ Wolan, Litwa 1550 r. $\&$ Wolski, woj. sieradzkie 1630 r. $\&$ Woronowicz, Litwa 1650 r. $\&$ Worowski, powiat krasnostawski 1647 r. $\&$ Wróblewski, woj. pozn. 1674 r. Kalisz. $\&$ Zabięto. $\&$ Zadambrowski, woj. sieradzkie 1580 r. $\&$ Zając, Kraków 1600 r. $\&$ Zaleski, Sieradz 1580 r. $\&$ Zawadzki, Kraków 1420 r., Ruś. Pochodzą od ruskiego księcia Światopełka i używają tego przydomku. Są jednego pochodzenia z Bolestraszyckimi. $\&$ LOSSOW także Lossaw, de Lossau i de Lossa. W tarczy, podzielonej ukośnie na dwie części czerwono-srebrne, skaczący ryś. Na hełmie taki ryś na tle sześciu piór strusich srebrnych i czerwonych. Stara rodzina pochodzenia niemieckiego. Dokumenty z roku 1283 wspominają Otona de Lossow et Hermanus. Krystyn de Lossow w drugiej połowie XVI stulecia nabył dobra Obrzycko w Wielkopolsce i otrzymał indygenat. (Constit. 1697 r.) Rodzina Lossowów rozrosła się w kilka gałęzi i skoligaciła z najprzedniejszych domami polskimi. LUBICZ. W polu niebieskiem srebrna ku dołowi otwarta podkowa, w środku teże srebrny krzyż kawalerski; taki sam krzyż u góry nad podkową. Na hełmie trzy pióra strusie. Herb ten nazywają także Luba, Luby, Lubycze i Podkowa. Z tego herbu powstał herb Krzywda. Herbem Lubicz pieczętują się następujące rodziny: Anczewski, Lwów 1682 r. Piszą się także Anszewski. $\&$ Arynek, Czersk 1564 r. $\&$ Babedki. $\&$ Baczewski. $\&$ Bakanowski, Litwa 1506 r. $\&$ Bartikowski. $\&$ Barto-

siewicz, woj. bełskie 1783 r. & Baykowski, Mazowsze 1545 r. & Bednarski, Wielkopolska 1620 r. & Białobłoki, Prusy, 1560 r. Są jednego pochodzenia z Sędzickimi. & Białochowski. & Białynski. & Biecz, 1537 r. & Biedzewski, ziemia dobrzyńska 1409 r. Piszą się także Bledziwski. & Bolanowski, Kraków 1508 r. & Bordowski, Podlasie 1550 r. & Borkowski, Prusy. Są gałęzią Kobylńskich. & Borowski, ziemia dębska 1600 r. & Borkiewicz, Litwa 1680 r. Używają przydomku Todwid. & Borzechowski, woj. lubelskie 1550 r. & Borzesławski. & Borzewski, ziemia dobrzyńska 1580 r. & Borzymowski, Litwa 1560 r. & Brykczyński. & Brzeziński. Nur 1580 r. Jednego są pochodzenia z Punikowskimi. & Brzowski, Mazowsze 1650 r. & Brzozowski, ziemia bełzka 1640 r. & Brzumiński, Czersk 1408 r. & Buczyński, Bielsk 1415 r. Od nich pochodzą Buczyńscy, herbu Strzemię. & Buderaski, Wołyń 1550 r. & Budziszław, & Burzymowski, Litwa. & Chaborski, Kraków 1700 r. Piszą się także Chabowski. & Chętkowski, Mazowsze 1610 r. & Chojedki, Mazowsze 1575 r. & Choromański, Mazowsze 1421 r. Chotolski, Litwa 1627 r. Także Chotelski. & Choynowski, Mazowsze 1424 r. & Chromiński. & Chrostowski, ziemia tomżyńska 1477 r. & Cichodki. & Cichowski, Ciechowski. & Ciecierski, woj. chełmińskie. & Ciesielski, ziemia ciechanowska 1763 r. & Ciesiński. & Cieżadłowski, woj. sandomierskie 1697 r. & Czapliski, Mazowsze 1436 r. & Czartorski, ziemia tomżyńska 1400 r. Używają przydomku Bartka, Boruta i Santko. & Czerniewicz. Nobilitowani na sejmie 1673 r. & Czerwiński, Wołyń 1632 r. & Czerwonka, Wizna 1673 r. & Dąbkowski, Komża 1440 r. & Daniłowski, Mazowsze, 1632 r. & Denałowicz, Litwa 1528 r. Używają przydomku Doria i Dorjowicz. & Dobrzewiński. & Dobrzyjałowski, Wizna 1425 r. & Domaniewski, Sieradz 1592 r. & Dryzdeła, Mazowsze. Jednego są pochodzenia z Łapińskimi. & Duryewski, Lublin 1650 r. W herbie na podkowie ptak. & Dzierzeński. & Dzieżyc, Używają przydomku Chlebowicz. & Fedkowicz. & Filicki, ziemia dobrzyńska 1630 r. & Gerkowski, Prusy 1700 r. Piszą się także Gierkowski. & Gieczewicz. & Gerczyński, Prusy. & Giewartowski, Litwa 1822 r. & Glaczyński, Rawa 1628 r. Są jednego pochodzenia z Łubami,

używają tego przydomku oraz przydomku Żyliński. & Głębokki, Mazowsze 1600 r. & Goreczkowski. & Goślicki, woj. krakowskie 1580 r. & Gostyński. & Gradowski, woj. rawskie 1580 r. & Greffen, nobilitowani na sejmie 1790 r. & Gregorowicz, Wielkopolska, nobilitowani na sejmie 1658 r. & Grodowski, ziemia bielska 1544 r. Jednego są pochodzenia z Wierzbowskimi. & Gruszedki, ziemia dębska 1550 r. & Grużewski, 1600 r. & Gryniewicz. & Gurski, używali przydomku Euba. & Gużkowski. & Harynek, Mazowsze 1591 r. & Hercyk, Litwa 1545 r. W herbie brak górnego krzyża. & Hlebowicz. & Hółka, Bielsk 1500 r. & Horomatski, Sodaczew 1584 r. & Hrehorowicz, Litwa 1490 r. & Idźkowski. & Jagniątkowski, woj. krakowskie 1650 r. & Janczewski, Wizna 1410 r. Są gałęzią Biedzewskich. & Januszkiewicz, Litwa 1480 r. & Jaszowski, Litwa 1674 r. & Jawornicki, powiat wyszogrodzki 1550 r. & Jaworowski, ziemia bielska 1500 r. & Jędrzejowicz. & Jurawicz, woj. krakowskie Litwa 1674 r. Piszą się także Juriewicz. & Karwosiedki, Płock 1580 r. & Kiewnarski, Litwa 1650 r. & Kijowski, Prusy 1442 r. & Kosiński, ziemia dobrzyńska 1600 r. Są gałęzią Chojedkich. & Kobiński, ziemia lwowska. & Kobylański. & Kodański, ziemia dobrzyńska 1600 r. & Koczowski. & Konopka. & Kopeć, Pińsk 1449 r. W herbie brak górnego krzyża. Piszą się także Kopot. & Kosidowski, Prusy 1529 r. Służyli w wojsku polskim. & Koźmiński, woj. lubelskie 1600 r. Piszą się także Koźmiński. & Kozidki. & Koziniński. & Kozłowski. & Koźmiński, Płock 1580 r. & Kozmirski. & Krosnicki, ziemia ciechanowska 1700 r. & Krosnowski. & Krzcz. & Krzczowski. & Krzycki, Lwów 1599 r. & Krzyczkowski. & Krzyniecki, woj. lubelskie 1600 r. & Krzywidi. & Krzywonoński, Mazowsze 1700 r. & Kudarski, woj. krakowskie 1697 r. & Kulnow, Litwa 1679 r. & Kurowski, Wielkopolska 1600 r. & Kuziemski. & Ligeża, woj. krakowskie 1632 r. & Lipski, ziemia nurska 1632 r. Ciechanow 1667 r. & Lisowski, Lissowski. & Lopiński. & Lubicz, Polska, Litwa 1495 r. Prusy 1530 r. Śląsk. Jedna gałąź nosiła nazwę Ruskowski. & Lufoborski, woj. rawskie 1600 r. & Lyskowski. & Łapa. & Łapiński, ziemia bielska 1464 r. & Łążyński, Łączyński, Prusy 1632 r. & Łękowski, woj. płockie 1388 i 1581 r. & Łopaciński, Łopaczyń-

ADWAN. W polu czerwonym chorągiew kościelna złota z trzema końcami na sztabie poziomej wisząca, ozdobiona czerwonogranianymi frendlami; u góry obsadzona złotym krzyżem kawalerskim. Na hełmie trzy pióra strusie. Jak podanie niesie, rycerz nazwiskiem Radwan, postradał chorągiew podczas wyprawy i w braku teje wziął z pobliskiej wioski chorągiew kościelną. Nieprzyjacieli, zobaczywszy to, przypuszczali, że posiłki Polakom przyszły i uciekli. W nagrodę obdarował Bolesław Śmiały Radwana powyższym herbem. — Herbem tym pieczętują się: Babski, wojew. rawskie 1500—1798 r., Prusy 1600 r. & Bagieński, Mazowsze, ziemia łomżyńska 1437. & Batagowski, król. pol. & Becki, wojew. krakowskie 1460 r. & Białobrzęski. Bieniewski, ziemia sochaczewska 1484, prowincye ruskie. Bieniekiewicz, wojew. wileńskie 1617, Galicya. & Bodowicz. Bodowicz, powiat wieslicki 1491. & Brandysz, wojew. krakowskie 1550 r. & Branecki, Mazowsze, ziemia czerska 1588, W. Ks. Pozn. 1830. & Broniewicz, król. pol. & Budwicz, wojew. krakowskie 1500, Litwa 1610. & Bunczyn, wojew. krakowskie 1460 r. & Bydłowski. & Charmański. & Chęłstowski, Prusy 1660 r. & Chlewiński, wojew. wileńskie i mińskie 1697 r. & Chługwański, Litwa. & Chłuski, Litwa. **Chormański.** & Cikowski, wojew. krakowskie 1470 r. Coluszański. & Czapka, Litwa. & Czapla, Mazowsze 1550, Śląsk. & Dąbrowski ziemia warszawska 1632 r. & Dębski, ziemia przemyska, Litwa 1632 r., Kraków 1764 r. & Desznowski. & Dobrosielski, wojew. inowrocławskie 1648 r. Dobruski, Polska, Śląsk, później Czechy. & Dostojowski, Litwa 1550 r. & Dziewulski, Galicya, powiat sanocki. & Fiedziuszko, Litwa 1632 r. & Folgierski, ziemia ciechanowska. & Folkiewicz, król. pol. & Frystadki, wojew. sandomierskie 1435. & Fulgierski. & Gliński, ziemia zakroczymska 1648 r. & Głuchowski, ziemia drohicka 1600 r. & Gorski, Litwa 1655 i 1788 r. & Grodecki, Śląsk 1340 i 1596 r. Grodzicki, Polska 1550 r., Morawia, Śląsk. & Grodzki,

Król Pol. & Hluzanin, Litwa 1650 r. & Jakacki, Mazowsze 1500 r., Prusy. & Janowicz, powiat oszmiański 1550 r., Pomorze, Prusy. & Jarzebiński, Prusy 1650 r. & Jaskowski, ziemia zakroczyńska 1560 r. & Jastkowski. & Jeziorowski, ziemia warszawska 1540 r. & Józefowicz, Król. Polskie. & Judycki, wojew. łęczyckie 1500 r., Litwa 1551 r. & Kania, wojew. krakowskie 1460 r. & Karmański, ziemia lwowska. & Karski, wojew. inowrocławskie 1424 i, Litwa. & Kaszyc, wojew. trockie 1697 r. & Kissowski, ziemia przemyska 1700 r. & Kohatowski, wojew. wileńskie 1738 r. & Komar. & Konarzewski. & Kononowicz, Litwa 1700 r. & Korabiewski, Król. Pol. & Kowalewski, powiat pilzneński 1587 r. & Krotki, Żmudź 1700 r. & Krotkiewski, Król. Pol. & Krukowski. & Kryczyński, Król. Pol. & Krzyczewski, Litwa 1235 r. & Krzymuski, ziemia wieluńska 1674 r. & Krzyszen, wojew. krakowskie 1460 r. & Kuna-szewski, wojew. ruskie 1778 r. & Kużelewski, Król. Pol. & Lachowicz. & Leszczyński, Mazowsze 1580 r. & Lubawski, ziemia sochaczewska 1700 r. & Łodziński, wojew. krakowskie 1580 r., Prusy, wojew. ruskie 1632 r. & Łukawski, ziemia sochaczewska 1632 r. & Magnuszewski, Mazowsze 1241, 1569 r. & Miemczewski, wojew. płockie 1700 r. & Mioduski, województwo płockie 1580 r. & Nabut, Litwa 1700 r. & Nadarzyński, ziemia ciechanowska 1260 r., Litwa 1700 r. & Nicksi, wojew. płockie 1632 r. & Niegoszowski, wojew. krakowskie 1460 r. & Obarzankowski, wojew. krakowskie 1697 r. & Okęski, Okęcki, ziemia warszawska 1648 r. & Okuszko, wojew. wileńskie 1550 r. & Oleśnicki, wojew. krakowskie 1500 r., Betz 1600 r. & Oleszyński, wojew. krakowskie 1584 r. & Osiński, Litwa 1648 r., Polska. & Ostaszewski, wojew. sandomierskie 1764 r. & Oświęcim, powiat pilzneński 1600 r. & Oziębłowski, Litwa 1510 r. & Pakostłowski. & Pakoszewski, ziemia sanocka 1500 r. & Paszkiewicz, Litwa 1499 r. & Pawęcki, wojew. krakowskie. & Pełka, ziemia sanocka 1371 r., 1778 r. & Peperzyński, Wielkopolska, Prusy. & Pietruszewski, Podlasie 1674 r. & Piwko, wojew. krakowskie 1494 i 1697 r. & Plichczyński. &

201. do p. 503/04

B 659

Przyjeżdż J. Kumiowski z Biłgorajem

KTO BYŁ KIM W DRUGIEJ RZECZYPOSPOLITEJ

Redakcja naukowa prof. Jacek M. Majchrowski
przy współpracy Grzegorza Mazura i Kamila Stepana

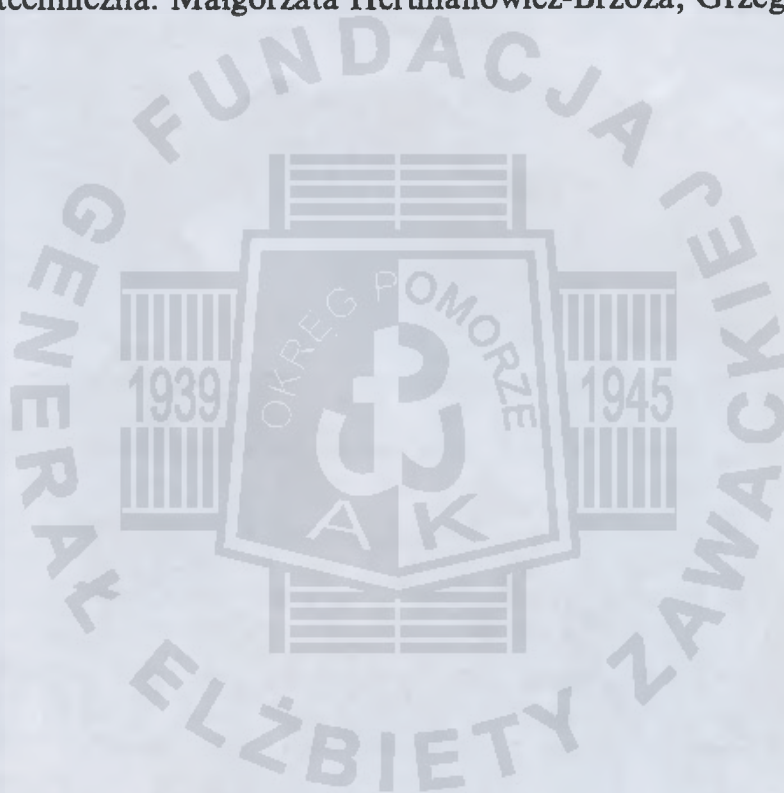
POLSKA OFICYNA WYDAWNICZA „BGW”

**Autorzy: Czesław Brzoza, Antoni Dudek, Stanisław Gajewski,
Jerzy Gołębiowski, Józef Hampel, Jerzy Kornaś, Józef Łaptos,
Jacek M. Majchrowski, Andrzej Mania, Grzegorz Mazur,
Anna Paciorek, Kamil Stepan, Michał Śliwa.**

Projekt okładki: Anna Stobiecka

**Zdjęcia ze zbiorów Archiwum Dokumentacji Mechanicznej,
Centralnego Archiwum Wojskowego
oraz z prasy i książek z okresu międzywojennego**

**Redakcja: Joanna Miecugow, Barbara Wiśniewska
Redakcja techniczna: Małgorzata Hertmanowicz-Brzoza, Grzegorz Mazur**

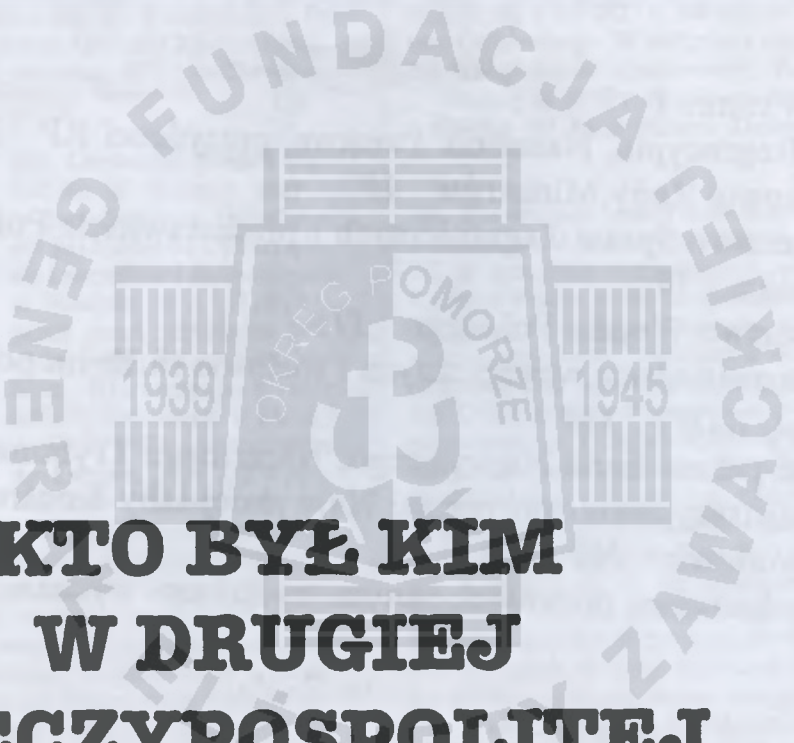
**© Copyright by Czesław Brzoza, Antoni Dudek, Stanisław Gajewski,
Jerzy Gołębiowski, Józef Hampel, Jerzy Kornaś, Józef Łaptos, Jacek M. Majchrowski,
Andrzej Mania, Grzegorz Mazur, Anna Paciorek, Kamil Stepan, Michał Śliwa.**

© Copyright by Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”

ISBN 83-7066-569-1

**Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”
Warszawa 1994
Wydanie I**

**Skład i łamanie: Staromiejska Oficyna Wydawnicza, Kraków
Druk i oprawa: Neografia, Martin**

**KTO BYŁ KIM
W DRUGIEJ
RZECZYPOSPOLITEJ**

TOM II

SPIS TREŚCI

TOM I

- Wstęp 7
- Wykaz skrótów w tomie I 9
- Cz. I Rada Regencyjna, Naczelnik Państwa, prezydenci RP 11
- Cz. II Członkowie Rady Ministrów 18
- Cz. III Ministerstwo Spraw Zagranicznych i przedstawiciele Polski
za granicą 79
- Cz. IV Dowództwo Wojska Polskiego 119
- Cz. V Ministrowie spraw wewnętrznych i szefowie służb im podległych
(policja, KOP) 148
- Cz. VI Pierwsi prezesi Sądu Najwyższego, Naczelnego Trybunału
Administracyjnego oraz prezesi Najwyższej Izby Kontroli 158
- Cz. VII Wojewodowie 162
- Cz. VIII Osoby kierujące prawnie uznanymi związkami wyznaniowymi 178

TOM II

- Wykaz skrótów występujących w tomie II 213
- Cz. IX Sejm 215
- Cz. X Senat 492
- Wybrana bibliografia 563
- Wykaz osób, których biogramy znajdują się w tomie I i II 566

ciowych w Warszawie, Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej w Wilnie, Syndykatu Dziennikarzy Wileńskich, Wileńskiego Towarzystwa Bibliofilów i innych. W latach trzydziestych należał do SL. Był autorem dwóch książek i licznych artykułów w prasie i czasopismach ludowych. Lata okupacji spędził w Wilnie, skąd w 1945 r. został wywieziony do Donbasu. Powrócił do Warszawy w 1946 r. i objął stanowisko dyrektora departamentu w Ministerstwie Kultury i Sztuki; w l. 1948-1949 był dyrektorem ZG Centrali Rybnej. Zmarł w Warszawie 28 stycznia 1958 r.

JH

180. Choromański Jan urodził się 3 kwietnia 1894 r. w Zabieliu w pow. ostrołęckim, w rodzinie ziemiańskiej. Był czynnym działaczem endeckim na pograniczu województw warszawskiego i białostockiego. Mandat poselski na Sejm III kadencji uzyskał z listy SN w okręgu nr 7. Po II wojnie światowej był radnym Gminnej Rady Narodowej w Rzekuniu. Zmarł 2 listopada 1972 r. w Ostrołęce.

CB

181. Chowaniec Waclaw urodził się 28 września 1887 r. w Stanisławowie. Odbył studia prawnicze na Uniwersytecie Lwowskim i ekonomiczne w Wiedniu. W l. 1924-1935 pełnił urząd prezydenta Stanisławowa. Był posłem na Sejm III kadencji z listy BBWR, wybranym w okręgu nr 53. W 1935 r. przeniósł się do Lwowa, gdzie do wybuchu II wojny światowej był naczelnym dyrektorem Banku Hipotecznego. Po wybuchu II wojny światowej, zagrożony aresztowaniem przez NKWD, opuścił Lwów. Od 1940 r. pracował w Krakowie jako dyrektor miejscowego Banku Hipotecznego aż do jego likwidacji w 1949 r. Przeszedł wówczas na emeryturę i został biegłym sądowym w sprawach finansowych Sądu Wojewódzkiego. Zmarł 11 marca 1985 r. w Krakowie.

AP

182. Christians Ludwik urodził się w 1902 r. Ukończył studia prawnicze uzyskując doktorat, a następnie pracował jako adwokat. Zajmował się także działalnością publicystyczną i dziennikarską. Posłem na Sejm III kadencji został z listy SN. Zerwał wtedy z ruchem narodowym i wstąpił do prosanacyjnego Klubu Posłów Ruchu Narodowego. Po wygaśnięciu mandatu powrócił do pracy zawodowej. W czasie II wojny światowej kierował biurem Miejskiej i Powiatowej Rady Opiekuńczej w Lublinie, a następnie został pełnomocnikiem ZG PCK na okręg lubelski. Po wojnie w dalszym ciągu pracował w PCK, a nawet został prezesem ZG. Opublikował książkę „Piekło XX wieku. Zbrodnia, hart ducha i miłosierdzie”. Zmarł w Warszawie 3 października 1959 r.

CB

183. Chrućkij Serhij (Chrucki Sergiusz) urodził się 2 sierpnia 1887 r. w Kmiczynie w woj. lubelskim. Ukończył seminarium duchowne w Chełmie i Instytut Historyczno-Filozoficzny w Petersburgu. Należał wówczas do „Ukraińskoj Hromady”. Po studiach pracował jako nauczyciel gimnazjalny w Warszawie. Okres I woj-

ny światowej spędził w Rosji. Po powrocie do Polski w 1922 r. osiedlił się w Antoniówce (woj. lubelskie), a następnie podjął pracę w gimnazjum rosyjskim w Brześciu nad Bugiem. W Sejmie zasiadał w l. 1922-1935, wybrany w I kadencji z okręgu nr 59. Do Sejmu II kadencji uzyskał mandat z listy państwowej Bloku Mniejszości Narodowych w Polsce, a w 1935 r. z listy państwowej

Ukraińskiego i Białoruskiego Bloku Wyborczego. Po przystąpieniu do UNDO w 1925 r. został członkiem jego KC. Przez wiele lat kierował pracą Klubu Ukraińskiego w Sejmie. Był również aktywnym działaczem religijnym, a od 1927 r. członkiem Ukraińskiego Komitetu Cerkiewnego. W związku z działalnością polityczną był kilkakrotnie aresztowany. Po wkroczeniu armii radzieckiej w 1939 r. został aresztowany i zesłany wraz z rodziną do Kazachstanu. Dalsze losy nieznane.

CB

184. Chrystowski Ignacy urodził się w 1882 r. w rodzinie ziemiańskiej. Ukończył gimnazjum i studia rolnicze na UJ, a następnie gospodarował we własnym majątku Tołkinia w pow. kaliskim. Od czasów szkolnych związany był z ruchem narodowym. M.in. zakładał kółka samokształceniowe, organizował we wsiach tzw. latające biblioteki oraz zajmował się kolportażem prasy narodowej. Działalność polityczną kontynuował po odzyskaniu niepodległości. Podczas wyborów w 1928 r. bez powodzenia ubiegał się o miejsce w Senacie z Listy Katolicko-Narodowej (SN) w woj. łódzkim. Pod koniec lat dwudziestych został prezesem kaliskiego oddziału Związku Ziemian. Mandat na Sejm III kadencji uzyskał z listy SN w okręgu nr 16. Po opuszczeniu parlamentu powrócił do pracy w swoim majątku. W drugiej połowie lat trzydziestych był prezesem zarządu okręgowego SN oraz wchodził w skład Komitetu Głównego SN. Prowadził także godność prezesa okręgowego Akcji Katolickiej. Należał do grona współpracowników *Mysli Narodowej*. Zmarł 21 września 1938 r. w Poznaniu.

CB

185. Chrzanowski Henryk urodził się 27 marca 1892 r. we wsi Chrzanów-Marki. Ukończył cztery klasy gimnazjum. Gospodarował na trzydziestohektarowym gospodarstwie rolnym. Był wojtem gminy Smrock. Prowadził aktywną działalność w organizacjach rolniczych. Pełnił funkcję prezesa Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych w Makowie. Rada Naczelnej Spółdzielni „Rolnik” i członka Spółdzielni „Społem” oraz wiceprezesa organizacji społecznych. Był posłem na Sejm V kadencji wybranym w okręgu nr 9. Dalsze losy nieznane.

JK

186. Chrzanowski Władysław urodził się 1 maja 1886 r. w Kietlinie k. Radomska. Ukończył seminarium

Przyścisł J. Kuniewski 2 Białegostoku

TELEKOMUNIKACJA POLSKA S.A.
ZAKŁAD TELEKOMUNIKACJI W BIAŁYMSTOKU

KSIĄŻKA TELEFONICZNA

WOJEWÓDZTWA BIAŁOSTOCKIEGO

wg stanu abonentów
na dzień 15 października 1998 r.

Rok wydania 1998

Wólka Lubelska	0-81	lubelskie	Załęcze Wielkie	0-43	sieradzkie	Złotniki Kujawskie	0-52	bydgoskie
Wólka Rokicka	0-81	lubelskie	Załęże	0-17	rzeszowskie	Złotokłos	0-22	warszawskie
Wręczyca Wielka	0-34	częstochockie	Zalubice Stare	0-22	warszawskie	Złotoria n. Wisłą	0-56	toruńskie
Wrocki	0-56	toruńskie	Zalusin	0-24	płockie	Złotoryja	0-76	legnickie
Wrocław	0-71	wrocławskie	Zamarte	0-531	bydgoskie	Złotowo	0-88	olsztyńskie
Wronki	0-87	suwalskie	Zambrów	0-86	łomżyńskie	Złotów	0-67	pilskie
Wronowy	0-52	bydgoskie	Zamostne	0-58	gdańskie	Zwartówka	0-58	gdańskie
Wronów k. Puław	0-81	lubelskie	Zamość	0-84	zamojskie	Zwierzyniec	0-34	częstochockie
Wróblew	0-43	sieradzkie	Zapceń	0-593	ślupskie	Zwierzyniec	0-84	zamojskie
Wrzawy	0-15	tarnobrzesckie	Zapolice	0-43	sieradzkie	Zwięczyca	0-17	rzeszowskie
Wrząca	0-59	ślupskie	Zarzecz k. Stalowej Woli	0-15	tarnobrzesckie	Zwoleń	0-48	radomskie
Wrzeszczewice	0-198	sieradzkie	Zarzycza	0-71	wrocławskie	Zwódne	0-84	zamojskie
Września	0-61	poznańskie	Zasów	0-14	tarnowskie	Zygy	0-43	sieradzkie
Wrześnica	0-59	ślupskie	Zatory	0-23	ostrołęckie	Żabi Róg	0-8985	olsztyńskie
Wrzosowa	0-34	częstochockie	Zawada	0-14	tarnowskie	Żabin	0-87	suwalskie
Wrzosowo k. Kolobrzegu	0-94	koszalińskie	Zawada	0-84	zamojskie	Żabno	0-14	tarnowskie
Wschowa	0-65	leszczyńskie	Zawachost	0-15	tarnobrzesckie	Żabowo	0-932	szczecińskie
Wteln	0-52	bydgoskie	Zawidz Kościelny	0-24	płockie	Żabów	0-92	szczecińskie
Wyczechy	0-597	ślupskie	Zawiercie	0-32	katowickie	Żagań	0-68	zielonogórskie
Wydmyny	0-87	suwalskie	Zawiszyn	0-52	bydgoskie	Żalno	0-531	bydgoskie
Wydrzno	0-51	toruńskie	Zawonia	0-71	wrocławskie	Żarki	0-35	katowickie
Wyłatowo	0-52	bydgoskie	Ząbki	0-22	warszawskie	Żarki Letnisko	0-34	częstochockie
Wymiarki	CR 0-68 3777622 N	zielonogórskie	Ząbkowice Śląskie	0-74	wałbrzyskie	Żarki Miasto	0-34	częstochockie
Wyrozby	0-417	siedleckie	Ząbrowo	0-88	olsztyńskie	Żarnowiec	0-35	katowickie
Wysoka Głogowska	0-17	rzeszowskie	Zbiczno	0-511	toruńskie	Żarowo	0-92	szczecińskie
Wysoka	0-48	radomskie	Zblewo	0-58	gdańskie	Żarówka	CR 0-14 6766111 N	tarnowskie
Wysoka	CR 0-67 2864861 N	pilskie	Zbójna	CR 0-86 175503 N	łomżyńskie	Żary	0-68	zielonogórskie
Wysoka Kamieńska	0-91	szczecińskie	Zbrostawice	0-32	katowickie	Żdźary	0-48	radomskie
Wysoka Strzyżowska	CR 0-17 2761000 N	rzeszowskie	Zbuczyn Poduchowny	0-25	siedleckie	Żegocina	0-14	tarnowskie
Wysoka Wlk.	0-24	płockie	Zbydniów	0-15	tarnobrzesckie	Żegoty	0-89	olsztyńskie
Wysokie	0-84	zamojskie	Zbytowa	0-71	wrocławskie	Żelazówka	0-14	tarnowskie
Wysokie Mazowieckie	0-86	łomżyńskie	Zdanów	0-84	zamojskie	Żelechlinek	0-44	piotrkowskie
Wysowa	CR 0-18 3512311 N	nowosądeckie	Zdanówek	0-84	zamojskie	Żelechów	0-25	siedleckie
Wyszembork	0-89	olsztyńskie	Zduny	0-58	gdańskie	Żelistrzewo	0-58	gdańskie
Wyszewo	0-94	koszalińskie	Zduńska Wola	0-43	sieradzkie	Żeliszew	0-25	siedleckie
Wyszków	0-216	ostrołęckie	Zdziechowice	0-34	częstochockie	Żelkowo	0-59	ślupskie
Wyszków Węgrowski	0-25	siedleckie	Zdziłowice	0-15	tarnobrzesckie	Żemica	0-32	katowickie
Wyszogród	0-24	płockie	Zebrzydowice	0-36	katowickie	Żemiki	0-71	wrocławskie
Wyszomierz	0-932	szczecińskie	Zegrze Pomorskie	0-94	koszalińskie	Żemiki	0-52	bydgoskie
Wysmierzyce	CR 0-48 135314 N	radomskie	Zelów	0-44	piotrkowskie	Żmigród	0-71	wrocławskie
Wytowno	0-59	ślupskie	Zemborzyce	0-81	lubelskie	Żnin	0-52	bydgoskie
Zabiele	CR 0-89 6245490 Lx	olsztyńskie	Zembrze	0-511	toruńskie	Żołyń	0-17	rzeszowskie
Zabierzów	0-12	krakowskie	Zgierz	0-42	łódzkie	Żory	0-36	katowickie
Zabierzów Bocheński	0-12	krakowskie	Zgłobice	0-14	tarnowskie	Żółkiewka	0-84	zamojskie
Zaborów	0-14	tarnowskie	Zgłobień	0-17	rzeszowskie	Żórawina	0-71	wrocławskie
Zaborów	0-22	warszawskie	Zgorzelec	0-75	jeleniogórskie	Żukowo	0-58	gdańskie
Zabmie	0-14	tarnowskie	Zielenice	0-71	wrocławskie	Żukowo	0-59	ślupskie
Zabrodzie	0-216	ostrołęckie	Zieleniewo	0-92	szczecińskie	Żuków	0-92	szczecińskie
Zabrze	0-32	katowickie	Zieleniewo k. Kolobrzegu	0-94	koszalińskie	Żuromin	0-23	ciechanowskie
Zabrzeg	0-32	katowickie	Zieleń	0-56	toruńskie	Żychlin	0-24	płockie
Zadzim	0-43	sieradzkie	Zieliń	0-595	ślupskie	Żydowo	0-94	koszalińskie
Zagórów	CR 0-63 2419141 N	konińskie	Zielona Góra	0-68	zielonogórskie	Żygląd	0-56	toruńskie
Zagórze	0-35	katowickie	Zielonka	0-22	warszawskie	Żyraków	0-14	tarnowskie
Zagórze	0-81	lubelskie	Zielonki	0-12	krakowskie	Żyardów	0-46	skiemniewickie
Zagórzycze	CR 0-17 2216870 Lx	rzeszowskie	Ziemiećce	0-32	katowickie	Żyrzyn	0-81	lubelskie
Zajączkowo	0-511	toruńskie	Ziębice	0-74	wałbrzyskie	Żytkiejmy	0-87	suwalskie
Zajezerze	0-48	radomskie	Zławieś Wielka	0-56	toruńskie	Żytniów	0-34	częstochockie
Zajezerze	0-923	szczecińskie	Złocieniec	0-961	koszalińskie	Żytno	0-34	częstochockie
Zakliczyn	0-14	tarnowskie	Złoczew	0-43	sieradzkie	Żywiec	0-33	bielskie
Zaklików	0-15	tarnobrzesckie	Złota	0-14	tarnowskie	Żywnów	CR 0-17 2761000 N	rzeszowskie
Zakopane	0-18	nowosądeckie						
Zakroczym	0-22	warszawskie						
Zakrzew	0-48	radomskie						
Zakrzew	0-84	zamojskie						
Zakrzówek	0-81	lubelskie						
Zalasowa	0-14	tarnowskie						
Zalesie	0-52	bydgoskie						
Zalesie Górne	0-22	warszawskie						
Zaleszany	0-15	tarnobrzesckie						
Zalewo	0-8985	olsztyńskie						
Zalipie	0-14	tarnowskie						

Oznaczenia godzin służby central ręcznych CR:

N - całą dobę

C - w dni robocze: 7-21 oraz w dni wolne od pracy: 9-11

Cx - tylko w dni robocze: 7-21

L - w dni robocze: 8-15 oraz w dni wolne od pracy: 9-11

Lx - tylko w dni robocze: 8-15

Wyszowski Janusz; Piorkowska 34	737 10 48
Wyszowski Paweł; Łąkowa 8	737 10 66
Wyszowski Ryszard; Nowa 2	737 11 80
Wyszowski Tadeusz; Piorkowska 34	737 10 20
Wyszowski Wiktor; Piorkowska 14	737 11 29

Zabagonie

☎ 17-242
nr kierunkowy (0-85)

Karpiuk Grzegorz; 1	682 48 97
---------------------	-----------

Zabiele

☎ 19-126
nr kierunkowy (0-85)

Bajko Krzysztof; 140	716 16 65
Bajko Stanisław; 129	716 16 54
Barszczewski Antoni; 58	716 18 14
Barszczewski Stanisław; 31	716 16 77
Bekisz Andrzej; 100	716 18 22
Bielski Stanisław; 69	716 18 15
Bochenko Czesław; 112	716 16 00
Bochenko Gustaw; 148	716 18 03
Bochenko Jan; 12	716 18 06
Bochenko Sławomir; 24	716 16 76
Bochenko Stanisław; 21	716 16 72
Bochenko Stanisław; 160	716 18 02
Bujnowski Andrzej; 132	716 16 53
Bykuć Józef; 29	716 16 75
Bykuć Zenon; 2	716 16 58
Dębowski Kazimierz; 82	716 16 31
Dymarski Edward; 35	716 16 46
Dyszkiewicz Lech; 139	716 18 00
Dziuba Jarosław; 135	716 18 08
Gizo Andrzej; 1	716 16 60
Gizo Zbigniew; 151	716 16 48
Gudel Jan; 47	716 18 10
Gudel Józef; 84	716 18 18
Gudel Robert; 169	716 17 89
Hiero Józef; 42	716 16 40
Hiero Sławomir; 7	716 16 61
Hiero Stanisław; 20	716 16 71
Hiero Teodor; 8	716 16 62
Kakareko Stanisław; 95	716 16 83
Kamiński Ryszard; 17	716 16 69
Kapica Mirosław; 155	716 16 67
Kawałko Józef; 171	716 17 90
Kawałko Stanisław; 171	716 16 84
Komosa Edward; 115	716 16 86
Komosa Eugeniusz; 6	716 16 59
Komosa Feliks; 72	716 16 34
Komosa Jan; 56	716 18 13
Komosa Jan; 154	716 16 49
Komosa Józef; 133	716 16 55
Komosa Józef; 136	716 18 07
Komosa Stanisław; 39	716 17 97
Komosa Stanisław; 127	716 16 56
Krysztopa Stanisław; 137	716 17 99
Lenkiewicz Henryk; 128	716 16 52
Lenkiewicz Marian; 113	716 18 24
Lenkiewicz Tadeusz; 53	716 16 39
Lenkiewicz Tomasz; 48	716 18 11
Milewski Wiesław; 3	716 18 04
Narek Stanisław; 60	716 16 41
Norel Jan; 71	716 18 16
Olszewski Józef; 88	716 18 19
Olszewski Wacław; 96	716 18 20
Pacuk Stanisław; 26	716 16 74
Pacuk Tadeusz; 26	716 18 09
Pikus Czesław; 150	716 16 51
Pikus Józef; 9	716 16 63
Pikus Ryszard i Teresa; 33	716 16 47
Podgórska Irena; 165	716 17 95
Podgórski Henryk; 106	716 16 85
Prolan Tadeusz; 124	716 16 57
Przekop Zdzisław; 49	716 18 12
Skibicki Andrzej; 78	716 18 17
Skibicki Stanisław; 80	716 15 90
Skórska Teresa; 101	716 16 87
Skórski Edward; 108	716 18 23
Skórska Stanisława; 87	716 16 81
Stankiewicz Józef; 143	716 16 64
Stasiole Kazimierz; 76	716 16 36
Suszek Stanisław; 61	716 16 42
Suszek Stanisław; 92	716 15 08
Szczepny Jan; 81	716 16 35
Szczepny Wacław; 162	716 17 96
Walinski Kazimierz; 62	716 16 44
Wasilewski Stanisław; 51	716 16 38
Wasilewski Tadeusz; 141	716 18 01
Waszuc Eugeniusz; 23	716 16 70
Winkiewicz Eugeniusz; 30	716 17 98
Winkiewicz Kazimierz; 152	716 16 50
Winkiewicz Krzysztof; 122	716 16 80
Zajko Kazimierz; 27	716 16 73
Zaniewski Mieczysław; 86	716 16 37

Zawadzki Andrzej; 99	716 18 21
Zawadzki Józef; 18	716 16 68
Żukowska Stanisława; 79	716 16 33
Żukowski Jan; 50	716 16 45
Żukowski Józef; 5	716 18 05

Zabłotczyzna

☎ 17-220
nr kierunkowy (0-85)

Borowski Jan; 9	685 82 12
Czemiakiewicz Małgorzata; 29	685 82 11
Kalinowski Jan; 10	685 82 13
Kisielewski Piotr; 27	685 82 18
Stulgis Józef; 25	685 82 14
Wierchowski Józef; 7	685 82 15
Wolkowyci Anatol; 2 a	685 81 18
Wolkowyci Eugeniusz, mgr i Liliia; 12	685 80 80
Wolkowyci Michał; 10	685 81 19
Wolkowyci Michał; 24	685 82 16
Wolkowyci Paweł; 22	685 81 80
Wolkowyci Włodzimierz; 20	685 82 17

Zabłudów

☎ 16-060
nr kierunkowy (0-85)

Abramowicz Tadeusz; Chodkiewicza 34	718 87 52
Aleksyuk Maria; Polna 29	718 85 92
Ambrożej Elżbieta; Kalwińska 49	718 87 12
Andrejczuk Anna; Białostocka 47	718 81 51
Andrejczuk Jan; Polna 18	718 85 77
Andrejewska Anna; Bielska 44	718 82 51
Andrejewska Janina; Ostaszewskiego 16	718 86 14
Andrejewska Stefania; Zamejska 5	718 82 75
Baniel Antoni; Białostocka 4	718 80 43
Baniel Stanisława; Białostocka 6	718 80 37
Baran Halina; Kalwińska 7	718 85 82
Bartczak Jan; Mickiewicza 5	718 85 86
Bazylik Krystyna; Książał Litewskich 2	718 86 71
Bazylik Stanisław; 1 Dywizji 23 a	718 85 99
Bazylik Tadeusz; Książał Litewskich 2	718 86 71
Bielecki Tadeusz; Zamejska 17	718 82 76
Borowska Dominika; Kalwińska 1	718 82 87
Borowski Jan; Bielska 21 a	718 81 49
Busłowska Lucyna; Zamejska 8	718 85 54
Busłowska Urszula; Zamejska 8	718 80 15
Butkiewicz Ryszard; 3 Maja 32	718 81 91
Butwilowski Marek; Zamejska 19	718 85 20
Charył Siergiusz; Surazska 49	718 80 74
Charytoniuk Raisa; Kalwińska 3	718 82 84
Chojnowska Iwona, mgr; Mickiewicza 1	718 82 41
Ciuchniecka Teresa; Kalwińska 7	718 85 07
Ciupek Mirosław; Rynek 2	718 82 48
Ciżewski Bronisław; 3 Maja 46	718 86 63
Cyglar Ludmiła; Kalwińska 1	718 81 47
Cywniuk Bazyl; Zamejska 16	718 82 71
Cywniuk Danuta; Zamejska 2	718 86 73
Dakowicz Beata; Kalwińska 1	718 85 80
Dakowicz Kazimierz; Bielska 20	718 85 36
Danielczuk Jerzy; Chodkiewicza 31	718 87 46
Daniluk Anna; Kalwińska 8	718 86 52
Dawidziuk Roman; Kalwińska 8	718 85 69
Dąb Zbigniew; Chodkiewicza 17	718 85 24
Dąbrowski Mieczysław; Kalwińska 8	718 86 83
Dola Bożenna; 3 Maja 60	718 82 05
Dołżyńska Cecylia; Radziwiłłowska 23	718 80 24
Dołżyński Adam; Radziwiłłowska 11	718 87 61
Dołżyński Marian; Surazska 33	718 80 79
Domanowski Edward; Chodkiewicza 35	718 87 47
Drewnowska Marianna; Kościelna 7	718 82 46
Drozdowski Marian; Mickiewicza 4	718 82 37
Dudziński Andrzej; Muchawiecka 13	718 87 73
Dudziński Jerzy; Kalwińska 3	718 82 81
Fiedorczuk Alina; Sikorskiego 16	718 85 70
Fiedziukiewicz Barbara; Kalwińska 7	718 87 16
Filonczuk Bożena; Zamejska 15	718 82 77
Frejda Franciszek; Mickiewicza 1	718 82 32
Frejda Ryszard; Bielska 5	718 85 04
Gabrylewska Bazyl; Kalwińska 3	718 82 86
Gajewczyk Walentyna; Kalwińska 8	718 87 19
Gierejko Adolf; 3 Maja 36	718 81 96
Gierejko Stanisław; Surazska 37	718 85 45
Gierejko Zdzisław; Książał Litewskich 9	718 82 55
Giruć Michał; Białostocka 8	718 86 70
Godlewska Feliksa; Sikorskiego 17 a	718 85 19
Godlewska Józefa; Świętego Rocha 3	718 85 38
Godlewski Andrzej; 3 Maja 24	718 86 91
Godlewski Jan; Białostocka 45	718 81 28
Godlewski Witold; Białostocka 46	718 85 30
Gogol Jadwiga; Mickiewicza 7	718 85 26
Gorbaczewski Józef; Mickiewicza 1	718 86 64
Gryguc Tadeusz; Surazska 52	718 80 83
Gryzbaczewska Maria; Bielska 31	718 81 53
Halicka Elżbieta; Polna 23	718 85 71

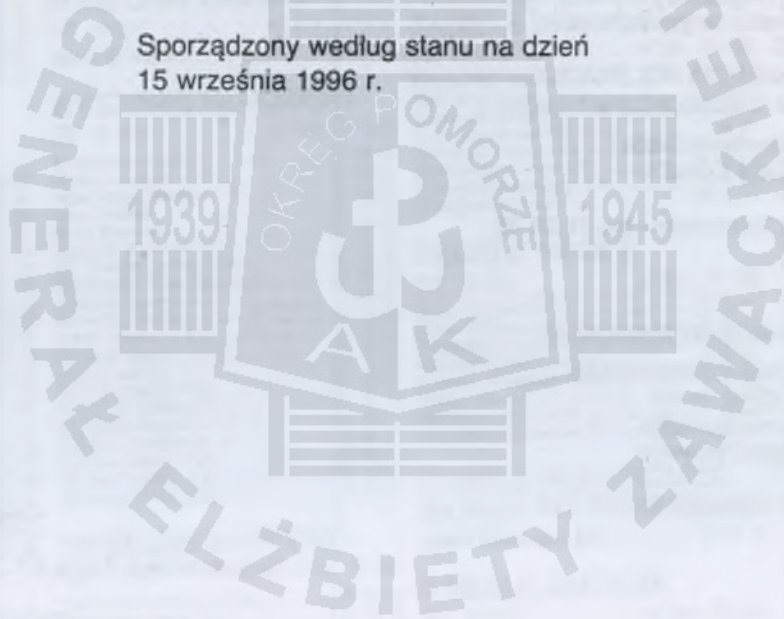
Hankowski Edward; 3 Maja 29	718 82 22
Harasimczuk Małgorzata; Kalwińska 8	718 80 95
Harasimczuk Mirosław; Surazska 50	718 80 82
Hermanowska Elżbieta; Mickiewicza 3	718 82 31
Hermanowska Hieronima; 1 Dywizji 8	718 80 71
Horbaczewska Maria; Zamejska 3	718 82 78
Iwanuk Mikołaj; Kościelna 5	718 85 06
Iwanuk Witold; Kalwińska 8	718 85 46
Iwanuk Włodzimierz; 1 Dywizji 17	718 86 53
Jabłońska Luba; Kalwińska 8	718 86 46
Jabłoński Krzysztof; Białostocka 66	718 87 71
Jabłoński Zdzisław; Białostocka 66/1	718 87 64
Jakiel Ewa; Chodkiewicza 52	718 87 48
Jakiel Helena; Muchawiecka 7	718 87 74
Jakubik Jolanta; Kalwińska 8	718 86 48
Jakubowska Jadwiga; Surazska 9	718 80 77
Janowicz Władysław; Białostocka 29	718 81 90
Januszkiewicz Stanisław; Mickiewicza 28	718 85 23
Jarosławska Dioniza; Białostocka 4/1	718 86 80
Jarosławska Maria; Białostocka 4	718 80 38
Jarosławski Tadeusz; Książał Litewskich 4	718 86 96
Jasiukiewicz Sergiusz; Bielska 19	718 85 84
Jaszczuk Eugeniusz; Białostocka 54	718 86 92
Jermolonek Barbara; Rynek 15	718 82 47
Kalinowska Elżbieta; Kalwińska 1	718 87 78
Kalinowska Marzanna; Mickiewicza 1	718 82 42
Kalinowski Andrzej; 3 Maja 64 a	718 82 24
Kalinowski Antoni; Kalwińska 3	718 81 26
Kalinowski Sławomir; Sikorskiego 12	718 82 58
Kalinowski Stanisław; Kalwińska 3	718 82 82
Karpiuk Anatol; Kalwińska 8	718 85 51
Kasperowicz Czesław; Książał Litewskich 13	718 82 52
Kasperowicz Wincenty; Mickiewicza 9 a	718 87 94
Kasprzak Mariusz Tadeusz, lek.; Świętego Rocha 6	718 80 46
Kiercul Józef; Bielska 29	718 85 37
Kiertowicz Anna; Chodkiewicza 22	718 86 67
Kiertowicz Bronisław; Mickiewicza 21	718 85 25
Kiertowicz Jerzy; Polna 16	718 85 78
Kisielewski Anatol; Zamejska 11	718 82 72
Kleszczewski Sławomir; Surazska 8	718 81 48
Kleszczewski Tadeusz; Bielska 17 a	718 86 78
Kniga Henryk; Mickiewicza 3	718 82 36
Kojo Mikołaj; Muchawiecka 5	718 85 15
Korczak Krystyna; Polna 6	718 85 75
Korolczuk Teresa; Chodkiewicza 33	718 87 41
Koronkiewicz Bogdan; Kalwińska 1	718 87 80
Kotowicz Mirosław; Białostocka 52	718 85 43
Kozicki Krzysztof; 1 Dywizji 13/1	718 80 72
Kozłowski Romuald; Białostocka 22	718 85 11
Kraczyńska Helena; 3 Maja 80	718 86 99
Kraczyńska Zbigniew; Chodkiewicza 29	718 85 89
Krzemińska Romualda; Zamejska 21	718 82 73
Kuczyńska Elżbieta; Szkolna 10	718 82 29
Kuczyńska Jadwiga; 1 Dywizji 12	718 80 70
Kukliński Franciszek; Kalwińska 8	718 80 87
Kulesza Anzelm; Surazska 39	718 86 75
Kulesza Cezary; Polna 14	718 85 72
Kulesza Irena; Kalwińska 8	718 81 27
Kulikowska Jadwiga; Chodkiewicza 32	718 85 83
Kunat-Wiertel Jadwiga; Kalwińska 3	718 87 17
Kupiecka Janina; Radziwiłłowska 21	718 87 57
Kuprianowicz Czesława; Mickiewicza 12	718 86 68
Kur Bogdan; Kalwińska 8	718 80 96
Kuźel Bazyliaanna; Kalwińska 8	718 85 52
Kuźel Teresa; Kościelna 6	718 86 88
Lenkiewicz Wioletta; Białostocka 50	718 87 72
Leoniuk Jadwiga; 1 Dywizji 16	718 85 95
Leszczyńska Anna; Kalwińska 1	718 87 77
Leszczyńska Grażyna; Surazska 16 a	718 86 94
Leśniak Teresa; Sikorskiego 15	718 86 55
Lewkowicz Stanisław; Białostocka 38	718 86 62
Liszka Anna; Radziwiłłowska 5	718 87 58
Lulewicz Franciszek; Polna 4	718 85 93
Lulewicz Jacek; Kościelna 1	718 82 45
Lulewicz Janina; Kościelna 1	718 85 05
Lulewicz Józef; Świętego Rocha dz 11/2	718 87 76
Lulewicz Wiesława; Radziwiłłowska 19	718 81 88
Łaszczyńska Ludmiła; Surazska 34	718 80 81
Łaszczyński Tadeusz; Białostocka 34	718 81 52
Łysak Małgorzata; Chodkiewicza 7	718 87 40
Maksymuk Józef; Książał Litewskich 10	718 82 50
Maksymowicz Teresa; Mickiewicza 1	718 85 81
Maleszewski Jarosław; Chodkiewicza 19	718 87 50
Mancewicz Helena; Sikorskiego 25	718 85 29
Marczuk Danuta; Polna 5	718 85 94
Matjaszuk Jan; Kalwińska 7	718 87 14
Matjaszuk Nadzieja; Białostocka 61	718 87 65
Matysiewicz Bogusław; 3 Maja 22/1	718 82 23
Matysiewicz Jacek Ireneusz; Surazska 25	718 85 41
Michalska Halina; Kalwińska 8	718 81 24
Mierzwińska Zofia; Sikorskiego 14 a	718 82 59
Minkiewicz Marian; 1 Dywizji 49	718 81 64
Mińko Wanda; Sikorskiego 6	718 86 61
Misiewicz Henryk; Bielska 19 A	718 86 54
Mojsak Irena i Marek; Surazska 60	718 82 70
Moroz Leon; Kalwińska 1	718 87 42
Muklewicz Jadwiga; Kalwińska 8	718 86 84
Mularczyk Jadwiga; Bielska 32	718 85 40
Mularczyk Jan; Surazska 22	718 85 27
Mularczyk Tadeusz; Sikorskiego 52	718 85 13
Murawska Grażyna; Kalwińska 7	718 87 18
Murawski Jarosław; Kalwińska 10	718 86 77
Nazarkiewicz Andrzej; Kalwińska 7	718 87 11
Niekalo Artur; Kalwińska 8	718 86 47
Niekalo Wiktor; Książał Litewskich 12	718 82 64
Niewińska Władysława; 3 Maja 44	718 86 50
Obłaciewicz Jan; 3 Maja 19	718 81 28
Obukowicz Irena; Sikorskiego 11	718 87 08
Obukowicz Krzysztof; Białostocka 10	718 85 14
Okulowicz Jerzy; Kościelna 9	718 82 43
Omieljaniczuk Aleksander; 1 Dywizji 6	718 85 98
Opolska Wiera; Kalwińska 8	718 80 82
Orłowska Halina; Chodkiewicza 20	718 87 08
Ostapowicz Anna; Kalwińska 7	718 82 08
Owsiejczuk Jan; Sikorskiego 56	718 80 81
Ozdowski Michał; Kościelna 2	718 80 39
Peliksza Kazimierz; Chodkiewicza 13	718 86 28
Perekitto Jerzy; Kalwińska 1	718 87 04
Pietrowicz Dorota; Mickiewicza 8/1	718 82 34
Pietruczuk Stawomir; Radziwiłłowska 15	718 87 62
Pilecka Grażyna; Surazska 23	718 80 18
Pilić Mikołaj; Książał Litewskich 6	718 85 48
Pleskiewicz Piotr; Mickiewicza 7/1	718 82 30
Podlaszczyk Ludmiła; Sikorskiego 42	718 85 42
Pokrowska Anna; Chodkiewicza 46	718 87 43
Polak Zbigniew; Kalwińska 1	718 86 78
Popko Alicja; 3 Maja 40	718 81 18
Popławska Janina; Sikorskiego 9	718 82 67
Prokopczyk Alicja; Surazska 5	718 86 70
Przyłozynski Aleksander; Muchawiecka 9	718 86 66
Puczyński Jan; Kalwińska 3	718 87 67
Raczkowski Leon; Bielska 33	718 85 68
Radziszewski Wiesław; Polna 19	718 85 76
Regucki Marek; Ostaszewskiego 2	718 86 11
Rogucka Joanna; Mickiewicza 8	718 85 67
Rogucki Maciej; 3 Maja 4	718 86 16
Romańczuk Jan; Surazska 3	718 85 08
Rusziłowicz Andrzej; Chodkiewicza 44	718 87 48
Rzepniewski Antoni; 3 Maja 70	718 82 28
Samsonowicz Andrzej; Mickiewicza 15	718 82 33
Samsonowicz Barbara; Zamejska 9	718 82 86
Samsonowicz Dorota; Kalwińska 1	718 82 88
Samsonowicz Mieczysław; Surazska 36	718 80 76
Samsonowicz Teresa; 3 Maja 6	718 86 17
Sawicka Władysława; 3 Maja 82	718 86 78
Sawicki Bogdan; Polna 9	718 85 90
Sawicki Józef; Książał Litewskich 8	718 82 53
Sic Jan; 1 Dywizji 14	718 86 96
Sidorowicz Walentyna; Kalwińska 8	718 81 28
Sieškiewicz Kazimierz; Podrzeczna 17/2	718 85 28
Sitek Halina; Kalwińska 1	718 87 51
Sitek Irena; Białostocka 20	718 86 58
Sitek Lech; 3 Maja 6	

Agitator J. Łumiewski z Białegostanu

spis telefonów

WOJEWÓDZTWA
ŁOMŻYŃSKIEGO

Sporządzony według stanu na dzień
15 września 1996 r.

TELEKOMUNIKACJA POLSKA S.A.
ZAKŁAD TELEKOMUNIKACJI w ŁOMŻY

1996

Uwaga abonenci !!!

Wszelkie zmiany dotyczące nazwy abonenta, zmiany użytkowników stacji telefonicznych, adresu itp. należy niezwłocznie zgłaszać na piśmie do właściwego terytorialnie Rejonu Telekomunikacji.

BIURA OBSŁUGI KLIENTA

ŁOMŻA	ul. Księcia Janusza I	tel. 18 33 80
ZAMBRÓW	ul. Kościuszki 39	tel. 71 24 40
KOLNO	ul. M. Konopnickiej 2	tel. 78 22 01
GRAJEWO	ul. Kolejowa 6	tel. 72 25 06
WYSOKIE MAZOWIECKIE	ul. Mystkowska 28	tel. 75 21 95

Prosimy o zgłaszanie zauważonych w spisie błędów oraz innych uwag mających na celu ułatwienie korzystania ze spisu telefonów na adres:

**TELEKOMUNIKACJA POLSKA S.A.
ZAKŁAD TELEKOMUNIKACJI w ŁOMŻY**

ul. Księcia Janusza I
18-404 ŁOMŻA

Redakcja Spisu Telefonów - tel. 16 80 38

ZESPÓŁ REDAKCYJNY W SKŁADZIE:

Wojciech Sidor – przewodniczący
Elżbieta Danilo
Danuta Zalewska
Anatol Dackiewicz

Projekt graficzny okładki: *Wojciech Sidor*

Baza została przekazana do opracowania i zredagowania do druku przez NORD-TRANS dnia 31 października 1996 r.

Wszystkie informacje o charakterze reklamowym zostały zamieszczone w niniejszym wydawnictwie przy udziale firmy NORD-TRANS.

Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treść publikowanych ogłoszeń, a wszystkie informacje w tym spisie publikowane są na wyłączną odpowiedzialność osób nadsyłających dane.

Żadna część tego spisu nie może być bez zgody wydawcy publikowana, reprodukowana lub przechowywana w żadnej bazie danych.

Wszystkie prawa autorskie zastrzeżone przez Nord Trans Biuro Reklam Sp. z o.o.

Copyright

Telekomunikacja Polska S.A. Zakład Telekomunikacji w Łomży

Printed in Sweden

Wydawca:

TP S.A. Zakład Telekomunikacji w Łomży przy współpracy z Nord Trans Biuro Reklam Sp. z o.o.

Programowe redagowanie i łamanie stron
Jerzy Andrzej Staszewski - NORD-TRANS

Opracowanie graficzne na komputerach Macintosh
*Krzyszyna Jasińska, Rafał Nowicki,
Adam Wujków, Iwona Zbylska - NORD-TRANS*

Nakład 50.000 szt. + 50 szt.

Druk: Elanders Tryckeri (Szwecja)

Wszelkie prawa zastrzeżone
ISSN 1427-3659

Zaloga Eugenia; Mickiewicza 9	75 44 25
Zaloga Krystyna; Skłodowskiej 8	75 22 84
Zaloga Robert; Kościelna 9	75 25 17
Zaloga Zbigniew; Jagiellońska 26c	75 41 73
Zaluska Barbara; Pilsudskiego 5	75 24 57
Zaluska Wieslaw; Prusa 96	75 41 54
Zaluska Zbigniew; Jagiellońska 24	75 49 59
Zambrowska Irena; Armii Krajowej 5	75 44 18
Zambrzycka Krystyna; Ludowa 98	75 47 61
Zambrzycka Aldona; Jagiellońska 17	75 30 80
Zaniewska Krystyna; Jagiellońska 22	75 44 00
Zapadka Wioletta; 1 Maja 11a	75 44 77
Zaremba Barbara; Jagiellońska 24	75 45 34
Zaremba Edward; Prusa 52	75 39 81
Zaremba Elzbieta; Ludowa 104	75 41 77
Zaremba Henryk; Konopnickiej 7	75 22 18
Zaremba Jolanta; Długa 57	75 23 59
Zaremba Krystyna; Kwiatowa 21b	75 28 82
Zaremba Marian; Jagiellońska 26b	75 43 68
Zaremba Zbigniew; Ludowa 11	75 49 76
Zareba Dorota; Kościuszki 25	75 32 41
Zareba Fabian; Długa 1	75 26 67
Zareba Jerzy; Nowa 10	75 42 11
Zareba Roman; Orzeszkowej 6	75 39 65
Zarzecka Jadwiga; Wspólna 12	75 45 20
Zarzecka Małgorzata; Ludowa 17b	75 41 33
Zarzecki Józef lek.med.; Wspólna 64	75 46 79
Zawistowska Małgorzata; Ludowa 98	75 48 06
Zawistowska Małgorzata;	
Słowackiego 26	75 30 70
Zawłocka Jadwiga; Jana Pawła II 17	75 31 56
Zawłocki Krzysztof; Kraszewskiego 8	75 39 42
Zdrozdowski Eugeniusz inż.;	
Mickiewicza 1	75 27 16
Zdrozdowski Kazimierz; Słowackiego 38	75 30 67
Zdzisławska Alicja; Jagiellońska 26d	75 49 48
Zgierun Stanisław; Ludowa 59	75 45 21
Zieleniński Leszek; 1 Maja 4a	75 46 01
Zielińska Anna; Kościuszki 12	75 27 17
Zielińska Elzbieta; Ludowa 102	75 47 17
Zieliński Roman; Prusa 18	75 39 25
Zieliński Jerzy; Armii Krajowej 8	75 42 88
Zielińska Zofia; 1 Maja 4	75 49 70
Zimna Mirosława; Ludowa 104	75 47 52
Ziotkowska Danuta; Ludowa 74	75 46 53
Ziotkowski Marek; Ludowa 100	75 48 02
Zysik Krystyna; 1 Maja 4	75 20 43
Zysk Grażyna; Jagiellońska 24	75 43 73
Zysk Grażyna; Jagiellońska 24	75 43 87
Zysk Halina Ryszard; Reja 5	75 39 68
Zysk Teresa; Jagiellońska 22	75 43 98

Z

Żach Marek; Nowa 10	75 42 12
Zebrowska Halina; Ludowa 106	75 44 40
Zebrowska Justyna; Długa 24b	75 24 56
Zebrowski Aleksander; Kwiatowa 24	75 25 22
Zebrowski Jan; 25-lecia 22	75 20 86
Zebrowski Wojciech; Białostocka 30	75 26 72
Zelaznicki Jerzy; Jankowskiego 34	75 47 78
Zero Krystyna; 1 Maja 2b	75 38 13
Zochowska Alina; Długa 59	75 29 79
Zochowska Danuta; Jagiellońska 24	75 49 97
Zochowska Sabina; 1 Maja 1	75 44 15
Zochowski Henryk mgr.prawa; 1 Maja 2h	75 28 32
Zochowski Marian; Ludowa 104	75 48 36
Zochowski Ryszard; 25-lecia 21	75 31 47
Zochowski Zdzisław; Jagiellońska 26b	75 45 14
Zukowska Irena; Przechodnia 6	75 26 55
Zukowska Janina; Długa 59	75 31 78
Zukowska Teresa; Ludowa 72	75 41 88
Zukowska Teresa; Ludowa 98	75 46 83
Zurowski Waldemar; Kościelna 53	75 26 83
Zywicka Jadwiga; Żeromskiego 14	75 27 60
Zywicki Jerzy; 1 Maja 2c	75 33 58

WYSZOMIERZ WIELKI

☒ 18-305 nr kier. (0-86)

Abonenci przyłączeni do centrali ręcznej "Szumowo" obsługiwani za pośrednictwem telefonistki pod numerem tel. *716830*.

Kotowski Stanisław	74
Wojsk Kazimierz; nr b.16	56

WYSZONKI BŁONIE

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Boratynski Antoni; nr b.54	77 48 54
Fiedorczuk Marek; nr b.62	77 48 49
Jurczak Jan; nr b.43	77 49 42
Konicki Zygmunt; nr b.60	77 49 26
Niemyski Stanisław; nr b.18	77 48 50
Skowroński Jan; nr b.21	77 46 98
Święcki Stanisław; nr b.51	77 48 53
Wasilczuk Regina; nr b.49	77 49 45
Wyszynski Wojciech; nr b.17	77 48 55
Zaleski Józef; nr b.12	77 49 46
Zojet Urszula; nr b.63	77 48 48

Wykaz abonentów prywatnych sprawia, że Spis Telefonów bywa używany bardzo często.

WYSZONKI KLUKÓWEK

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Krystosiak Stanisław; nr b.3	77 48 91
Małachowski Leszek; nr b.1	77 48 86
Miszczuk Władysław; nr b.1	77 48 92

WYSZONKI KOŚCIELNE

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Chrzanowski Kazimierz ks.	77 45 98
Fiedorczuk Jerzy; nr b.20	77 48 78
Godlewski Damian; nr b.37	77 48 76
Malecki Jerzy; nr b.3	77 45 99
Matanowski Kazimierz; nr b.21	77 49 13
Pakosiński Tomasz	77 46 06
Płońska Anna; nr b.17	77 48 79
Puławski Zdzisław; nr b.4	77 48 77
Tymiński Stanisław; nr b.26	77 49 14
Wojno Janina; nr b.14	77 48 80

WYSZONKI NAGÓRKI

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Niemyski Marek	77 48 51
Niemyski Tadeusz; nr b.9	77 48 67
Wyszynski Sławomir	77 48 66
Wyszynski Waldemar	77 48 52

WYSZONKI POSELE

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Piekutowski Henryk; nr b.10	76 05 16
Porowski Stanisław; nr b.6	76 06 74
Wyszynski Aleksander; nr b.4	76 04 83
Wyszynski Kazimierz; nr b.12	76 06 75
Zaleski Stanisław; nr b.7	76 05 15
Żochowski Antoni; nr b.14	76 05 46
Żochowski Henryk; nr b.11	76 04 80

WYSZONKI WŁOSTY

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Dąbrowski Zygmunt	77 45 90
-------------------	----------

WYSZONKI WOJCIECHY

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Antoniak Antoni; nr b.1	77 48 46
Falkowski Jerzy; nr b.14	77 48 58
Małachowski Henryk; nr b.31	77 48 47
Mazur Andrzej	77 45 85
Mazur Stanisław	77 46 03
Niemyski Stanisław; nr b.17	77 48 63
Porucznik Władysław; nr b.11	77 48 56
Przedzicki Władysław; nr b.9	77 48 42
Puchalski Henryk; nr b.4	77 48 95
Puchalski Stanisław; nr b.4	77 48 43
Pyżalik Czesław; nr b.2	77 48 81
Stanczuk Andrzej; nr b.16	77 48 61
Szafara Andrzej; nr b.20	77 48 60
Szafara Andrzej; nr b.32	77 48 82
Uściłowski Andrzej; nr b.15	77 48 59
Wiśniewski Henryk; nr b.18	77 48 64
Zagroba Stanisław; nr b.8	77 48 45
Zagroba Stefan; nr b.13	77 48 57
Zagroba Tadeusz; nr b.5	77 48 44
Zdrojkowski Krzysztof; nr b.21	77 48 62

WYSZONKI WYPYCHY

☒ 18-215 nr kier. (0-86)

Fiedorczuk Kazimierz; nr b.24	77 48 68
Jankowska Wanda; nr b.18	77 48 71
Lubowicki Czesław	77 49 04
Porucznik Władysław; nr b.12	77 49 06
Walczuk Marek; nr b.19	77 48 70
Wróblewski Sławomir; nr b.34	77 48 69

ZABAWKA

☒ 18-421 nr kier. (0-86)

Bagiński Jarosław tech.wet.; nr b.1	19 11 52
Borkowski Stanisław; nr b.2	19 12 21
Borkowski Tomasz; nr b.3	19 12 24
Kosmowska Irena; nr b.8	19 12 15
Kossakowski Krzysztof; nr b.11	19 13 58
Sadowski Stanisław; nr b.10	19 12 03
Smiarowska Zofia; nr b.5	19 10 80
Zaorski Tadeusz; nr b.12	19 11 99

ZABIELE

☒ 18-523 nr kier. (0-86)

Bajno Bożena Beata; nr b.72	78 44 93
Bajno Józef; nr b.88	78 43 11
Bączek Władysław; nr b.152	78 39 33
Bohuszko Anna; nr b.150	78 39 29
Borys Kazimierz; nr b.80	78 43 23

ZAKRZEWO ZALESIE

☒ 18-324 nr kier. (0-86)

Gólabewski Zdzisław	77 44 15
---------------------	----------

ZALESIE ŁABĘDZKIE

☒ 18-204

Abonenci przyłączeni do centrali ręcznej "Kobylini Borzymi" osiagani przez zamówienie rozmowy w centrali MM.

Konopka Janina

ZAŁUSKI k.Niedźwiadnej

☒ 19-231 nr kier. (0-86)

Chalamski Leszek; nr b.7	72 58 01
Kiżin Mieczysław; nr b.8	72 58 02

ZAŁUSKI LIPNIEWO

☒ 18-320 nr kier. (0-86)

Baczewski Bogumił; nr b.9	71 73 56
Brzostek Wincetyna; nr b.3	71 74 62
Kiepmisty Józef	71 73 66
Kiepmisty Piotr; nr b.7	71 73 48
Kotowski Józef; nr b.10	71 73 69
Kotowski Krzysztof	71 73 58
Leszczyński Józef	71 73 52
Nowacki Antoni; nr b.20	71 74 57
Slonicki Jan; nr b.18	71 73 75
Tyska Roman; nr b.1	71 73 50
Wojtkowski Stanisław; nr b.2	71 73 64
Zaluska Eugeniusz; nr b.11	71 73 54
Zaluska Honorata; nr b.5	71 73 60
Zawistowski Tadeusz; nr b.15	71 73 72
Ziema Witold; nr b.22	71 74 56

ZABIELE k.Stawisk

☒ 18-520 nr kier. (0-86)

Barzykowski Józef; nr b.2	78 56 75
Dęby Mirosław	78 50 90
Karwowski Stanisław; nr b.10	78 51 93
Kotłowska Aleksandra; nr b.17	78 56 73
Nerkowski Wiesław; nr b.15	78 50 87
Niebrzydowski Jan; nr b.26	78 50 70
Sleszyński Stanisław; nr b.19	78 50 86
Święczkowski Antoni	78 51 74

ZABIELE PIKUŁY

☒ 18-325 nr kier. (0-86)

Cymer Czesław; nr b.10	77 52 64
Cymer Tadeusz; nr b.3	77 51 64
Dąbkowski Lucjan; nr b.14	77 52 66
Mościński Eugeniusz; nr b.4	77 51 65
Sienicka Władysława; nr b.2	77 52 58
Wojno Jan; nr b.1	77 52 74
Wojno Krzysztof; nr b.6	77 52 60
Wyszynski Stanisław; nr b.8	77 52 62

ZABIELE PODŁOSIACZE

☒ 18-500 nr kier. (0-86)

Orzolek Władysław; nr b.218	78 39 69
-----------------------------	----------

ZABIELE ZAKALEŃ

☒ 18-500 nr kier. (0-86)

Karwowski Stanisław; nr b.34	78 30 09
Kulski Stanisław; nr b.2	78 30 06
Podeszwik Grzegorz; nr b.52	78 30 07
Skrodzki Stanisław; nr b.1	78 30 13

ZADOBRCZE

☒ 18-230 nr kier. (0-86)

Góralczyk Dorota; nr b.1	77 19 72
Grabarz Wacław; nr b.19	77 18 25
Kłopotowski Stanisław; nr b.23	77 11 43
Kujawa Tomasz; nr b.5	77 18 09
Luniewska Krystyna; nr b.21a	77 18 24
Murawski Krzysztof; nr b.12	77 18 23
Pawluk Tadeusz; nr b.4	77 18 21
Pleczyński Wiesław; nr b.6	77 18 22

ZAKRZEWO SŁOMY

☒ 18-321 nr kier. (0-86)

Gowor Bogusław; nr b.12	77 44 12
Kosowski Mieczysław; nr b.10	77 44 35

Korzystaj z Spisu Telefonów!

ZAKRZEWO ZALESIE

☒ 18-324 nr kier. (0-86)

Gólabewski Zdzisław	77 44 15
---------------------	----------

ZALESIE ŁABĘDZKIE

☒ 18-204

Abonenci przyłączeni do centrali ręcznej "Kobylini Borzymi" osiagani przez zamówienie rozmowy w centrali MM.

Konopka Janina

ZAŁUSKI k.Niedźwiadnej

☒ 19-231 nr kier. (0-86)

Chalamski Leszek; nr b.7	72 58 01
Kiżin Mieczysław; nr b.8	72 58 02

ZAŁUSKI LIPNIEWO

☒ 18-320 nr kier. (0-86)

Baczewski Bogumił; nr b.9	71 73 56
Brzostek Wincetyna; nr b.3	71 74 62
Kiepmisty Józef	71 73 66
Kiepmisty Piotr; nr b.7	71 73 48
Kotowski Józef; nr b.10	71 73 69
Kotowski Krzysztof	71 73 58
Leszczyński Józef	71 73 52
Nowacki Antoni; nr b.20	71 74 57
Slonicki Jan; nr b.18	71 73 75
Tyska Roman; nr b.1	71 73 50
Wojtkowski Stanisław; nr b.2	71 73 64
Zaluska Eugeniusz; nr b.11	71 73 54
Zaluska Honorata; nr b.5	71 73 60
Zawistowski Tadeusz; nr b.15	71 73 72
Ziema Witold; nr b.22	71 74 56

ZAMBRÓW (CAM)

☒ 18-300 nr kier. (0-86)

A

Adamczyk Andrzej; Jana Pawła II 28	71 44 71
Adamczyk Zenon mgr inż.; Fabryczna 5	71 33 86
Adamkiewicz-Depczyk Maria lek.wet.	

Podleśna 27	71 31 75
Adamska Urszula; Grunwaldzka 2	71 37 17
Aksamit Janina; Jana Pawła II 12a	71 38 44
Alejnikow Janusz;	

al.Wojska Polskiego 41b	71 85 70
Alejnikow Ryszard; Kościuszki 2	71 22 26
Alejnikow Zenon; Ostrowska 34	71 47 50
Alejnikow Czesław;	

al.Wojska Polskiego 46	71 68 96
Aleksandrowicz Celina; Świętokrzyska 2	71 26 28
Aleksandrowicz Zofia; Grunwaldzka 5	71 19 28
Ambroziak Jadwiga; Grunwaldzka 18	71 39 44
Ambroziak Jadwiga; Jana Pawła II 4a	71 43 93
Ambroziak Maria; Jana Pawła II 32	71 27 98
Andruszkiewicz Bożena;	

71 Pułku Piechoty 12	71 40 38
Andruszkiewicz Daniela;	

71 Pułku Piechoty 6	71 41 02
Andruszkiewicz Krzysztof;	

Jana Pawła II 26	71 15 18
Andruszczyk Maria Agnieszka;	

Podleśnego 6	71 20 59
Andrzejczak Alina; Raginisa 6	71 66 41
Andrzejczak Stanisława; Poświętne 67a	71 67 98
Andziak Barbara; Grunwaldzka 13	71 37 26
Anikiej Józef; Jana Pawła II 6	71 47 15
Ankowska Jadwiga lek.med.;	

Podleśnego 6

rej. do j. 503/04

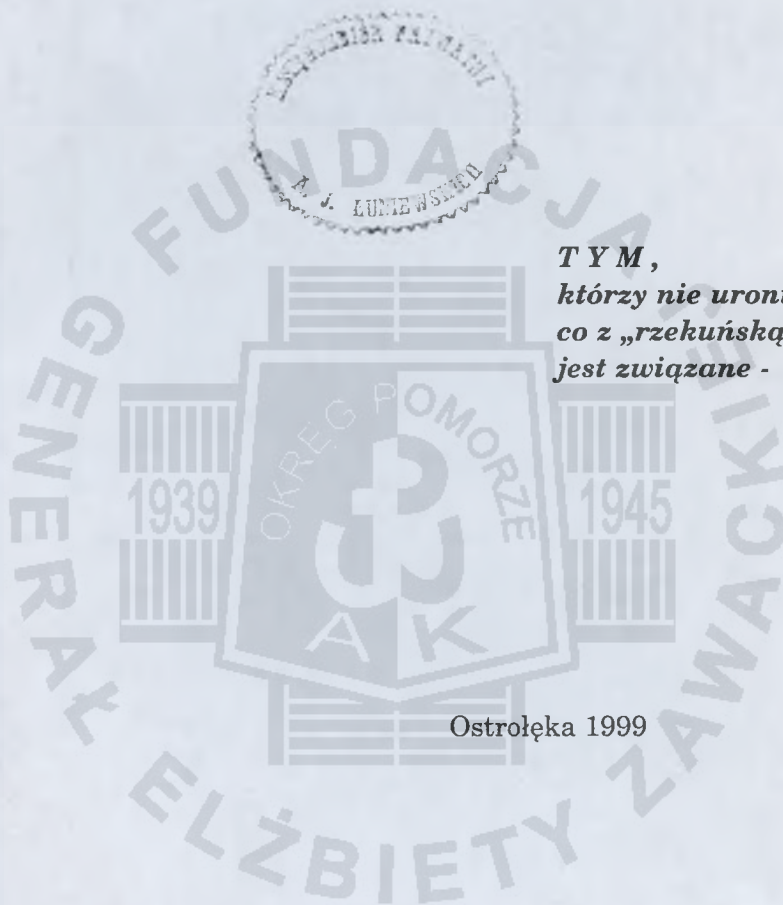
B 659

Przyśięć J. Kumieńskiego z Białegostoku

JERZY DZIEWIRSKI

RZEKUŃ I OKOLICE

ZARYS DZIEJÓW

*TYM,
którzy nie uронią nic,
co z „rzekuńską ziemią”
jest związane -*

Autor

Ostrołęka 1999

Wydano ze środków gminy Rzekuń

Na okładce

- strona pierwsza:
płk Zygmunt Zbierzchowski, dowódca chorągwi husarii królewicza Aleksandra Sobieskiego, właściciel Rzekunia, portret nieznanego malarza z XVII wieku,
- strona czwarta:
neogotycki kościół w Rzekuniu.

© Jerzy Dziewirski 1999

Trzecia publikacja Związku Kurpiów
Ostrołęka 1999

ISBN 83-907439-2-2

Druk i oprawa:

Zakład Poligraficzny Waldemar Gnatowski, Ostrołęka

Ziemia książąt mazowieckich/obce ziemie Mazowsze i Rawskie. W skład Mazowsza wchodziło wiele ziem, które miały swój herb w postaci koła z krzyżem, bez korony, bo Mazowsze nie było królestwem, a królestwem większa była Ziemia Łomżyńska. Składała się z ziem: ostrołęckiego, kolnieńskiego i z rzeszowskiego, do których należała gmina Rzekuń.

Rzekuń to gmina, jakich wiele jest w Polsce, ale ma swoje dzieje, swoje tradycje, a autor próbuje wykazać w niniejszej pracy, że Rzekuń rozwijał się nie tylko dzięki niemu, wielkiemu sąsiadowi - Ostrołęce, ale także dzięki innym, nieznany. Dlatego też wiele wydarzeń wymagalnych, pozwalających umiejscowić Rzekuń w historii.

Praca została napisana na podstawie publikowanych, pamiętników, prasy i wielu ważnych wydarzeń, szczególnie tych z przeszłości, poprzez stulecia. Autor, pisząc monografię Rzekunia i okolicy, gromadził często materiały, gdyby ubocznie, stanowiące zaledwie fragmenty dziejów regionalnych wsi czy gmin, ale ich urywkowe dane, ułamkowe fragmenty, ślad jest ważny, gdyż przyczynia się do rekonstrukcji przeszłości.

Praca niniejsza jest zarysem dziejów, że wywoła ona rezonans społeczny, być może znajdzie nowe źródła i nową energię, poprawki lub wypełnić jeszcze luki w dziejach tego zakątka - Mazowsza. Nie pozostawiając zbyt trudnego. Moje obiekcje wynikają z tego, że o którą łatwiej, gdy pisze się o miastach, gdzie były prowadzone chociażby lustracje, zarys badania.

Celem tego wydawnictwa jest nie tylko przypomnienie, ale także uratowanie od zapomnienia i wywarli istotne piętno na jej dzieje, na jej

CHORDMAŃSKI Jan: s. 50, 107, 119, 122, 139, 140, 141, 164,
s. 172-173, 233, 235, 236, 237.

wykladowca i kierownikiem Rolniczego Uniwersytetu Ludowego w Ostrołęce. Idea tej placówki zyskała poparcie inspektora szkolnego Dionizego Majewskiego i kierownika szkoły Władysława Topolskiego. Uniwersytet mieścił się w Szkole Powszechnej im. Stanisława Jachowicza w Ostrołęce i otwarto został 2 października 1927 roku. Głównym celem tej placówki było wykształcenie powszechne, przysposobienie rolnicze, wzbudzenie zainteresowań intelektualnych, rozszerzenie horyzontów myślenia, zapalenie do tego, co wielkie, szlachetne i piękne. Obok zadań naukowych, realizowano zagadnienia wychowawcze - obyczajowe, rozrywkowe, krajoznawcze i teatralne. Zorganizowano zespół teatralny, który wystawił komedię Witolda Karkora pt. „Potrójna narzeczona” w reżyserii Ludwika Wojciechowskiej oraz przygotowywał wieczorki kulturalne z okazji rocznic państwowych⁴⁶⁾. Zajęcia na Uniwersytecie Ludowym odbywały się w niedzielę od godziny 9.00 rano do 20.00 wieczorem. Słuchacze otrzymywali obiady i podwieczorki, uczestniczyli w wycieczkach krajoznawczych. Skupiła się tu duchowa elita młodzieży wiejskiej z najbliższych okolic Ostrołki.

Na liście 62 pierwszych absolwentów z Gminy Rzekuń znaleźli się następujący przedstawiciele: Broniek Czesław z Pomianu, Białobrzezki Wacław z Nowej Wsi, Bogucki Edward i Bogucki Józef z Drwęczy, Borkowski Stanisław z Otdak, Choromański Jan z Zabiela, Dobek Stefan z Borawego, Damiński Stanisław z Janoch, Figura Roman z Gowork, Kurowska Czesława i Kozłowski Jan z Ław, Kupis Władysław z Gowork, Laskowski Hieronim z Nowej Wsi, Łada Józefa i Lapińska Kazimiera z Gowork, Mierzejewski Antoni z Zabiela, Macierakowski Roman z Gowork, Mierzejewski Bolesław z Zabiela, Piersa Jan z Łęczyska, Pychalski Wacław z Dzbenina, Rogowski Kazimierz z Kaczyn, Tysza Konrad i Zielinski Zygmunt z Pomianu, Zielinska Jadwiga z Pomianu⁴⁷⁾.

Ta dość długa lista pierwszego rocznika absolwentów świadczy o tym jak młodzież wiejska Gminy Rzekuń chętnie garnęła się, aby skorzystać z nadarzającej się okazji, umożliwiającej zdobycie fachowej wiedzy rolniczej.

Działalność Uniwersytetu Ludowego wspierali starosta ostrołęcki inż. Henryk Bienkiewicz, wicestarosta Edward Rudnicki, inspektor szkolny Dionizy Majewski, prezes Okręgowego Towarzystwa Rolniczego Jan Glinka, Zofia Glinka, honorowy prezes Okręgowego Towarzystwa Rolniczego Stanisław Chyliński z Borawego i wielu innych. Była to placówka, która została przyjęta z dużym uznaniem przez władze gmin sąsiadujących z Ostrołką.

Jan Glinka w 1925 roku postanowił przebudować dworek w Susku Starym. Uczynił to architekt Rudolf Macura. Do istniejącego budynku zostały dobudowane dwa boczne skrzydła, które zostały połączone pod kątem prostym. Fasada

budynku środkowego, jako reprezentacyjna część obiektu otrzymała podcienioną wnękę, zwieńczoną ścianką atykową i trójkątnym szczytem, na którym umieszczono kartusz herbowy z herbem Glinków - Trzaska. Po bokach centralnej części budynku utworzono wnęki, a wysunięte daszki podtrzymywały doryckie kolumny.

Niedługo cieszył się Jan Glinka swoim przebudowanym dworkiem, gdyż w 1931 roku majątek przeszedł w posiadanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Trudno jest ustalić przyczyny tak nagłej utraty majątku, gdyż uległy zniszczeniu w czasie II wojny światowej księgi hipoteczne. Mieszkaniec Suska Starego, Antoni Filochowski, informuje, że Jan Glinka zaciągnął dużą pożyczkę w celu przeprowadzenia melioracji w swoim folwarku. Brak możliwości spłaty kredytu spowodował przejście majątku przez Towarzystwo Kredytowe Ziemskie.

Do 1935 roku majątek został wydzierzawiony rodzinie Skłodowskich, a po minionym terminie, majątek został wystawiony na sprzedaż. Folwark ten chciał kupić generał Władysław Sikorski, ale z powodu wysokiej ceny zrezygnował z tej transakcji⁴⁸⁾. Ostatecznie folwark został zakupiony przez Dominika Kibortta dla jego syna Tadeusza, inżyniera rolnika. Tadeusz Kibortt zreorganizował majątek, uzupełnił zaniebdania, jakie nastąpiły w okresie niekorzystnej dzierżawy, przeprowadził remont dworku, wymienił urządzenia wodno - kanalizacyjne i wymalował wnętrza pomieszczeń. Wschodnia część dworku została zamieniona na mały pensjonat, który prowadziła żona Tadeusza, Wanda z Michalskich Kiborttowa.

W sierpniu 1939 roku Tadeusz Kibortt, jako oficer rezerwy wojska polskiego, został wezwany do służby wojskowej, a rodzina na początku września opuściła Susk Stary i jak się później okazało, na zawsze.

Dookoła dworku w Susku Starym około 1900 roku został założony park, którego twórcą był Stefan Celichowski, znany i ceniony ogrodnik. Park został założony na zlecenie właściciela dworku, Władysława Glinki. Ogrodnik wykorzystował dotychczasowe zadzewienie w postaci alei dojazdowej do dworku i alejki ze szpalerem grabowym. Dominującym elementem parku były różnorodne gatunki i rodzaje roślin. W 1925 roku Jan Glinka w czasie przebudowy obiektu mieszkalnego zlecił Stefanowi Rogowiczowi dokonanie zmian w istniejącym parku. Stefan Rogowicz zwiększył układ dróg w parku, wkomponował nowe szpalery wzdłuż alei wjazdowej oraz założył duże, owalne klomby w bezpośrednim otoczeniu dworku. Został także założony duży sad w bezpośrednim sąsiedztwie parku. Drzewa, które zostały posadzone były pochodzenia krajowego np. wiązy górskie, lipy drobnolistne, klony, graby i jawory. Powierzchnia parku wynosiła 3/1 ha, z tego grunty orne 0/36 ha i staw 0/04 ha. Park spełniał bardzo ważną rolę w krajobrazie Suska Starego, gdyż w tej bezleśnej okolicy stanowił jak gdyby wyspę zieleni⁴⁹⁾.

rianowi Wolbekowi. Przeważające siły wojsk nieprzyjacielskich zmusiły marynarzy do oddania dworca kolejowego i przesunięcie pozycji obronnych bliżej Ostrołęki. I batalion obsadził wschodnie wyloty ulic miasta od wsi Pomian (dzisiejsza ulica Goworowska) i od dworca kolejowego (dzisiejsza ulica 11 listopada). Wobec oskrzydlenia Ostrołęki od północy gen. Roja wydał rozkaz dalszego odwrotu w stronę Różana. O godzinie 3.00 7 sierpnia I batalion opuścił Ostrołękę³⁶⁾.

Generał Roja został wezwany do pracy w Warszawie i przestał do swoich wojsk, którymi dowodził w obronie Ostrołęki, rozkaz pożegnany następującą treścią: „Powołany rozkazem Naczelnego Wodza z Ostrołęki do Warszawy opuszczam z żalem oddziały mojej grupy spod Ostrołęki i Ostrołękę samą. Dziękuję żołnierzom wszystkich oddziałów za dzielenie trudów i pełne poświęcenia zachowanie się pod Ostrołęką, co umożliwiło przez jakiś czas powstrzymanie oddziałów nieprzyjacielskich, posuwających się w głąb naszego kraju. Przede wszystkim dziękuję dzielnyemu oddziałom pomorskim, dzielnyemu, spokojnym w ogniu marynarzom, oraz poświęcającym się młodemu kompaniom 205 pp och. (...) Pozdrawiam wiernych obrońców Ostrołęki. Roja generał”³⁷⁾.

W walkach o Nową Wieś, Susk, Zabiele, Teodorowo, Laskowiec, Przetuły i Rzekuń poległo 53 marynarzy. Ich ciała zostały pochowane w różnym miejscu. Dopiero po wojnie zostali ekshumowani i pochowani w zbiorowej mogile na cmentarzu parafialnym w Rzekuniu.

Stanisław Chelstowski z Zabiela przekazał informację, że tuż za wsią przy drodze prowadzącej do Ołdak rosły chaszczce z dużą ilością głogu, gdzie bronili się marynarze otoczeni przez kozaków. Gdy zabrakło amunicji i nie było widoków na nadejście pomocy, zdecydowali się poddać. Jeden z marynarzy nie chciał iść do niewoli i odebrał sobie życie. Babcia Stanisława Chelstowskiego opowiadała, że kozacy zmusili jeńców do rozebrania się do bielizny i zabrali umundurowanie. Zapytali babcię czy nie ma tu swoich synów. Odpowiedziała im, że jej synowie są bardzo młodzi. Wówczas kozacy otoczyli Polaków i wycięli szablami. Mieszkańcom Zabiela kazali ich zakopać i opuścić wieś. Jeden z marynarzy, gdy otrzymał ciężką ranę upadł i udał zabitego. Po wycofaniu się kozaków, wydobyl się spod ciał poległych kolegów i przybył zakrwawiony właśnie do domu babci, której dom od miejsca kaźni był odległy około 200 metrów. Rana jego została natychmiast opatrzona, owinięta czystą szmatką i po otrzymaniu cywilnego ubrania, udał się w stronę Rzekunia. W każdej chwili kozacy mogli powrócić do Zabiela i jego dalszy pobyt był niepewny. Resztki tych chaszczów, koło których bronili się marynarze pozostało do dziś. Tylko większe głogi zostały wycięte. W 1938 roku, nauczyciel

szkoły Powszechnej w Zabielu Grat, były wojskowy, chciał na tym miejscu postawić pomnik lub tablicę pamiątkową, ale zabiegi jego przerwała wojna³⁸⁾. I tak pozostało do dziś. Wielka szkoda, gdyż miejsce kaźni marynarzy powinno być upamiętnione. Jeszcze nie jest za późno. Pani Teresa Chrostowska wspomina, że gdy przed wojną tędy przejeżdżała z rodzicami, to jej tata, Jan Choromański zawsze powtarzał: „Tu była rzeź”³⁹⁾. Zamordowanie marynarzy przez kozaków pod Zabielem potwierdza Krystyna Gumkowska z Ołdak, córka Mieczysława Borkowskiego, który w latach 30-tych przez dwie kadencje był wójtem w gminie Rzekuń.

Z drugiej strony Zabiela, na zakręcie drogi prowadzącej do Gruceł, po prawej stronie był głęboki dół, glinianka. Tu w czasie wojny bolszewickiej złożono 18 zwłok zabitych żołnierzy 2 pułku ułanów, którzy polegli w walce z kozakami. Po zakończonej wojnie, Antoni Mierzejewski przeprowadził ekshumację. Osobiście wyniósł z tej zbiorowej mogiły zwłoki wszystkich żołnierzy i ułożył je na furmanki. Ekshumowane ciała zostały przewiezione na cmentarz parafialny w Rzekuniu i pochowane w zbiorowej mogile obok marynarzy⁴⁰⁾. Wśród 18 poległych żołnierzy musieli być także zwłoki marynarzy, gdyż na tablicy pomnika, na rzezuńskim cmentarzu wyryte są nazwiska tylko 10 ułanów. Wynika z tego, że ośmiu pozostałych, to byli zapewne marynarze I batalionu Pułku Morskiego. Na tym miejscu stał kiedyś drewniany krzyż, a obok rosła wierzba. Niedawno, gdy poszerzano drogę zwirową, krzyż przeniesiono na inne miejsce, a wierzba, być może jedyny świadek tamtych dramatycznych i krwawych wydarzeń, została wycięta. To miejsce czeka na upamiętnienie.

6 sierpnia 1920 roku wojska bolszewickie wkroczyły do Rzekunia. 7 sierpnia zajęły Ostrołękę. Wkraczających żołnierzy Armii Czerwonej do Ostrołęki przyjęto owacyjnie przy specjalnie zbudowanej z tej okazji bramie triumfalnej. Były kwiaty, przemówienia oraz oświadczenia o ścisłej współpracy z powstałym Tymczasowym Komitetem Rewolucyjnym Polski. Na czele witających byli komuniści, głównie pochodzenia żydowskiego, którzy szykowali się do przejęcia władzy w Ostrołęce. Sztab 4 armii bolszewickiej został zakwaterowany w Ostrołęce w hotelu „Brystol”. Organizowano w całym powiecie wiece, na których komisarze 4 armii próbowali wyjaśniać dlaczego Armia Czerwona zajęła ziemie polskie i jakie są główne treści treści programu Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski. Program tego komitetu został poparty przez grupę kolejarzy ze stacji Kaczyni, którzy 11 sierpnia 1920 roku uchwalili adres powitalny do TKRP, do III Międzynarodówki i Armii Czerwonej. Kolejarze zadeklarowali pomoc dla Armii Czerwonej poprzez udział w pracy przy budowie trzeciego toru na linii Białystok -

M. Wójcicka z Ostrołki i H. Labanowska ze stacji, następnie panowie sędzia J. Radgowski z Ostrołki, dr Józef Psarski ze stacji, naczelnik Powiatowej Straży Pożarnej w Łomży K. Skarzyński, naczelnik Powiatowej Straży Pożarnej w Ostrołęce E. Lendo, Inspektor Szkolny w Ostrołęce J. Pawliszewski, przedstawiciel straży w Ostrołęce Surowiec. Nie zabrakło bratnich organizacji „Sokoła” i „Strzelca”. Ich gwoździe także zostały wbite w drzewce sztandaru¹⁷⁾. Wszystkie te gwoździe zdobyła sztandar do czasów dzisiejszych i są świadkami wydarzeń tej pięknej i podniosłej uroczystości, jaka miała miejsce w 1929 roku w Dzbeninie.

Sztandar prezentował się imponująco. Jego płachta została wykonana drogą i kosztowną materią. Na środku płachty lewej strony białego wyhaftowany został św. Florian, opiekun strażaków, który gasi pożar małej, wiejskiej chaty. Na płachcie tej strony wykonano napis: „św. Florianie patronie Nasz miłośny Nas w opiece”. Na prawej stronie płachty o kolorze czerwonym wyhaftowano orłową koronę, a nad nią umieszczono napis:

„Bóg i Ojczyzna”. Pod orłem wykonano drugi napis: „Dzbenińska Ochotnicza Straż Pożarna R. 1928 - 1929”. Litera napisów wykonane zostały niemiękkim koloru złotego, a na lewej białej stronie płachty dodatkowo są cieniowane niemiękkim koloru bordowego. Krawędzie płachty sztandaru zostały otoczone z trzech stron furdą wykonaną ze złotej, stalowej nitki. Drzewce sztandaru zostało wytoczone przez kolejarzy ze stacji Ostrołęka. Drzewce było zakończone metalowym grotem. Od momentu wzięcia sztandaru, ten honorowy symbol towarzyszył dzbenińskim strażakom w czasie wszystkich ważniejszych uroczystości strażackich, państwowych i kościelnych. Był on przedmiotem wielkiej dumy i dodawał Ochotniczej Straży Pożarnej w Dzbeninie wiele splendoru. Był jedynym sztandarem strażackim w gminie Rzekuń.¹⁸⁾

W czasie okupacji Niemcy dowiedzieli się, że strażacy w Dzbeninie mieli sztandar i zaczęli go poszukiwać. Przeprowadzili kilka rewizji zakończonych niepowodzeniem. Sztandar przechowywał przedwojenny naczelnik straży Bolesław Opęchowski w poduszce pod głową dziecka w kolebce, bądź w skrzyni z mąką, która miała podwójne dno. Skrytek było jeszcze więcej, ale te wykorzystywano najczęściej. W czasie okupacji hitlerowskiej zaginęła metalowy grot od drzewca sztandaru, który został dorobiony po zakończonej wojnie. W czasie wojny i okupacji straż funkcjonowała nadal. Niemcy wyrażali zgodę na zbiórki i ćwiczenia strażaków¹⁹⁾.

W 1930 roku prezesem Ochotniczej Straży Pożarnej w Dzbeninie został wybrany Wacław Pichalski, a naczelnikiem Bolesław Opęchowski. Straż dyspo-

nowała już trzema beczkowozami i wozem z pompą ręczną, oraz posiadała wiele podręcznego sprzętu niezbędnego przy gaszeniu pożaru. W 1936r. została przeprowadzona komasacja gruntów we wsi Dzbeninie. Plac, na którym była zbudowana narzędziownia, został zamieniony na inny. Postanowiono więc wybudować na nowym placu remizę strażacką. Zakupiono wapno i cement, a mieszkańcy wsi dostarczyli kamienie i drewno budulcowe. W 1938 roku wykonano fundamenty, natomiast budowę remizy zaplanowano na rok 1939. Plany przerwała wojna. Zakupiony cement nie został wykorzystany, Niemcy sprzedawali go po niskiej cenie w czasie okupacji. We wsi pokazało się bardzo dużo cementowych słupków w ogrodzeniach wielu posesji. To było tylko tyle z ambitnych planów zbudowania remizy strażackiej, na którą trzeba będzie poczekać bardzo długo.

Oprócz straży pożarnych na terenie gminy działało wiele innych organizacji społecznych, młodzieżowych i zawodowych. Jan Choromański z Zabiela powrócił z ewakuacji w 1918 roku, z terenów Białorusi zaangażował się do pracy społecznej. Założył w Zabieli Kolo Młodzieży Polskiej. Prezesem kolo został Jan Choromański, a sekretarzem Janina Zebruska, nauczycielka, która przybyła z Warszawy i podjęła pracę w szkole w tej wsi. Kolo skupiło dużą ilość chętnych i zaangażowanej społecznie młodzieży. Zorganizowało przedstawienie teatralne, na które przybył do Zabiela starosta ostrołęcki - Eustachowicz. Pan starosta był zachwycony i zaskoczony tak wspaniale przygotowanym występem młodzieży wiejskiej. Pod adresem organizatorów przedstawienia, prezesa kolo, Jana Choromańskiego i reżysera sztuki teatralnej -nauczycielki Janiny Zebruskiej złożył gratulacje i serdeczne życzenia dla całego Kola Młodzieży Polskiej. Ponadto, pan Starosta Eustachowicz, zachęcał do dalszej pracy w tym zakresie, która jest potrzebna młodzieży i Polsce²⁰⁾.

Te słowa otuchy i zachęty zmobilizowały organizatorów do wystawienia nowych i bardziej ambitnych i jeszcze trudniejszych sztuk teatralnych. Kolejna sztuka była związana z okresem wojny. W treści tej sztuki miała miejsce scena, w której słyhać było strzały armatnie. Był to bardzo poważny problem, jak to przedstawić, mając za sobą poparcie i zachętę starosty ostrołęckiego, udał się do pułkownika Spirydiona Koiszewskiego, dowódcy 5 Pułku Ułanów Zasławskich w Wojciechowicach. Wśród wielu pomysłów wybrano jeden. Plik Spirydion Koiszewski przysłał 30 ułanów uzbrojonych w karabiny ze ślepą amunicją. Ze względu na brak świetlicy wiejskiej przedstawienia odbywały się w murowanej z kamienia polnego oborze Jana Choromańskiego, która stała pusta z powodu braku inwentarza (wszystko zginęło w czasie wojny). Scena była bardzo duża, a

mieckich i zbliżającej się wojny, prowadziła szkolenie w zakresie przysposobienia obronnego. Najbardziej aktywne Koła Związku Strzeleckiego były w Dzbeninie i Kamiance. W Kamiance założycielem i opiekunem tej organizacji był nauczyciel miejscowej szkoły Eugeniusz Masiak, a członkami Strzelca byli m.in. Mieczysław Daniłowski, Kazimierz Daniłowski, Paweł Mieczysław Daniłowski, Stanisław Dyspolski, Zygmunt Dyspolski, Bolesław Gąsiorowski, Edmund Krupiński, Mieczysław Krupiński, Antoni Smółka i Kazimierz Smółka²⁹. W Dzbeninie organizatorem Strzelca był również nauczyciel szkoły - Kubrak, a członkami tej organizacji byli: Stanisław Czechowski, Stanisław Kowalski, Bolesław Opęchowski i Jarosław Orłowski³⁰.

Po przewrocie majowym, w końcu lat dwudziestych, rozwinął działalność polityczną Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (BBWR). Utworzili go i popierali zwolennicy marszałka Józefa Piłsudskiego. W 1930 roku odbyły się wybory do Sejmu i Senatu, które w historii zostały nazwane „brzeskimi”. Określone przedwyborczy przebiegał w ostrej i zaciętej walce. Z gminy Rzekuń jako kandydaci na posłów startowali Mieczysław Borkowski z listy BBWR i Jan Choromański z listy Stronnictwa Narodowego. 5 listopada 1930 roku odbył się w Ostrołęce wielki wiec BBWR. Przemawiali na nim Józef Morawski, Jan Rejff i Mieczysław Borkowski. W wiece uczestniczyło ponad 2000 osób³¹. W okręgu, do którego wchodziła gmina Rzekuń, zwycięstwo odniosło jednak Stronnictwo Narodowe, na 4 mandaty aż 3 zdobyli narodowcy, a wśród nich, jak pisałem wcześniej, zwyciężski mandat uzyskał kandydat z Zabiela, Jan Choromański. Nie wszedł do Sejmu Mieczysław Borkowski, a wśród zastępców Jan Glinka z Suska Starego.

Na zlecenie Wydziału Powiatowego - Józef Garczarczyk dokonał lustracji wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego, aby zbadać w jakim stanie istnieje przemysł ludowy. Swoje uwagi i spostrzeżenia ogłosił w pracy pt. „Przemysł ludowy, jego stan i potrzeby w powiecie ostrołęckim”. Praca ta została opublikowana w 1928 roku. Józef Garczarczyk odwiedził także gminę Rzekuń i stwierdził, że rolnicy hodowali około 600 sztuk owiec. Hodowla ta dostarczała odpowiednią ilość wełny, skór i mięsa. Prawie całąkowił ilość otrzymanej wełny mieszkańcy gminy przerabiali ręcznie na grube, czyste wełniane sukna, które wykorzystywali dla własnych potrzeb. Wełną gręplowali na ręcznych gręplach w Żydów w Ostrołęce, a następnie już u siebie w domu na ręcznych kołowrotkach kręcono nici. Ogólna produkcja wełnianych tkanin wynosiła około 4 tysiące metrów rocznie. Hodowla owiec z każdym rokiem zmniejszała się, gdyż malała produkcja własna wypierana przez przemysł fabryczny. Prawie każdy rolnik uprawiał len. Obróbka słomy lnia-

nej odbywała się także prymitywnie, ręcznie i nieracjonalnie. Dlatego też wydobywano z surowca zaledwie 50% włókna. Połowę otrzymanego włókna wymiano na gotowe wyroby, a drugą połowę przerabiano na własnych warsztatach. Taktwem zajmowały się kobiety lub dziewczęta w chwilach wolnych od zajęć gospodarczych. Tkactwa na zwyczajnych wąskich krosnach, których na terenie gminy było około 500 sztuk. Najwięcej produkowano zwyczajnych, szarych płócien, które używano na własne potrzeby. Płótna cieńsze tkane były na osnowie bawełnianej. W małych ilościach tkano tkaniny kolorowe w postaci tzw. kractaków używanych do przykrywania łózek, siedzeń na wozach i tkaniny nazywane derami. Ogólna produkcja tkanin lnianych wynosiła 10000 metrów rocznie, natomiast tkanin kolorowych około 1000 metrów. W gminie ze względu na bliskie położenie stacji i miasta Ostrołęki łatwiej można było kupić bardziej nowoczesne i bardziej modne tkaniny fabryczne, co rzutowało na zmniejszanie się rodzimej produkcji³².

Wikliniarstwo i koszykarstwo mimo dużych zabiegów dr Józefa Psarskiego nie rozwinęło się w pełni. J. Psarski skierował na kurs koszykarski Juliana Zacharka, który po przeszkoleniu został instruktorem wikliniarstwa i koszykarstwa w Szkole Rzemieślniczo - Przemysłowej w Ostrołęce. Klasa wikliniarsko - koszykarska mieściła się w Dzbeninie³³. Dobrym koszykarzem był także Kazimierz Wilczyński. Surowiec w postaci wikliny był nad brzegiem Narwi w okolicy Dzbenina, Korczak i Kamianki.

23 marca 1933 roku wyszła ustawa dotycząca częściowej zmiany ustroju samorządu terytorialnego. Artykuł 107 stwierdzał, że wojewodowie dokonają podziału gmin wiejskich na gromady. Z władzami gmin będą współpracować wydziały wojewódzkie z głosem stanowczym, które powinny wysłuchać opinii wydziałów powiatowych i rad gminnych³⁴. W oparciu o tę ustawę wojewoda białostocki w dniu 14 października 1933 roku dokonał podziału gmin na gromady. Gromady obejmowały jedną, dwie lub więcej miejscowości. Gmina Rzekuń została podzielona na następujące gromady:

1. Borawe - kolonia (i Borawe - Narew), 2. Czarnowiec - Włościański (i Czarnowiec - Dwór), 3. Daniszewo, 4. Drwęcz, 5. Kamianka, 6. Kaczyni - Stara Wieś, 7. Kaczyni - Wypychy, 8. Laskowiec (i Wesołka), 9. Ławy (Ławy Włościańskie i Ławy Kupniki), 10. Nowa Wieś, 11. Ołdaki (Ołdaki - Dwór, Ołdaki Włościańskie, Przytuły Kupniki, Przytuły majątek), 12. Rozwory (i Rozwory „A”), 13. Rzekuń (Rzekuń Dwór, Rzekuń Włościański, Rzekuń prob.), 14. Ostrołęka stacja, 15. Zabiele Dwór, Zabiele Włościańskie), 16. Dzbenin, 17. Korczaki, 18. Susk (Susk Włościański, Susk Kupniki, Susk

zaborcami, która przebiegała od Prus Wschodnich rzeką Pisą, Narwią, przecinała gminę Rzekuń, gminę Czerwin, gminę Ostrów Maz. i obok Małkini dochodziła do Bugu. Po stronie radzieckiej znajdowały się następujące wsie gminy Rzekuń: Laskowiec, Ławy kolonie, Przytuły Stare, Przytuły Nowe, Nowa Wieś, Ołdak Zabiele, Rozwory, Susk Stary i Nowy bez kolonii. Pozostałe tereny gminy weszły w skład państwa niemieckiego. Po rozmowach brzeskich prostowano granicę i Teodorowo weszło w skład strefy radzieckiej.

Okupacja radziecka

Rosjanie wkroczyli do gminy Rzekuń zajęli dworek Marii Grochowskiej w Przytułach, zabrali jej bryczkę z końmi, wydzielili jej jeden pokój i dali jedną krowę na utrzymanie. Mieszkała parę dni. Tymczasem Rosjanie chodzili po domach mieszkańców Przytuł, służyby dworskiej i pytali, jaka była dziedziczka. Wszyscy stwierdzali, że była dobra, opiekuńcza, bo taka rzeczywiście była, „był to człowiek wielkiej dobroci” - stwierdza jeszcze dziś pani Aleksandra Zduńczyk licząca ponad 80 lat, była pracownica Marii Grochowskiej¹⁾. Według zgodnej opinii mieszkańców Przytuł, a nawet sąsiednich wsi, jedynie Kacperski wypowiedział się o Marii Grochowskiej źle, bo go zwolniła z pracy, ale ta jedna opinia wystarczyła, aby ją aresztować. Przed wieczorem zabrali ją do bryczki, którą powoził Franciszek Bieluch. W Ołdakach kazali mu zatrzymać się, wsadzili go do chlewa u jednego gospodarza mieszkającego na początku wsi i sami pojechali do dziedziczki w stronę lasu „Mościsko”. Po pewnym czasie słyhać było strzały. W drodze powrotnej zabrali w Ołdakach Franciszka Bielucha i wrócili z powrotem do Przytuł²⁾. Stanisław Chelstowski z Zabiela, jako młody chłopiec, pasł w tym czasie, w niedalekiej odległości krowy i widział jak wieźli dziedziczkę do lasu, a potem słyhał dwa strzały. Potwierdza, że Maria Grochowska została zabita w lesie, który nazywano „Mościsko”, na działce Hieronima Mierzejewskiego³⁾. W nocy Franciszek Bieluch zbit z desek trumnę (był majstrem dworskim) i z Romanem Zduńczykiem (furbanem i oporządzającym konie) oraz ze Stanisławem Kowalczykiem (kowalem dworskim) przynieśli ją z lasu i pochowali za kaplicą. Miejsce pochówku przykryli gałęziami, aby zatrzeć ślady świeżej ziemi. Rosjanie poszukiwali zwłok dziedziczki Marii Grochowskiej, ale nikt nie wydał, co stało się z ciałem pani dziedziczki⁴⁾. Żona Stanisława Kowalczyka była początkowo pokojówką Marii Grochowskiej, która ją później wykształciła na akuszerkę. Po wybuchu wojny niemiecko - radzieckiej i po ucieczce Rosjan miejsce pochówku Marii Grochowskiej zostało upamiętnione. Dwa dni po zabiciu właścicielki Przy-

tuł, Rosjanie aresztowali rządce majątku Stanisława Czempieńskiego, którego także zastrzelili⁵⁾. W dworku Marii Grochowskiej Rosjanie utworzyli posterunek wojskowy, zabrali lepszą pościel, bieliznę, ubranie, naczynia, biżuterię, a resztę kazali brać służbie dworskiej, a nawet ludności ze wsi Laskowiec.

W Rozworach utworzyli Radę Wiejską, Siel - Sowiet. Przewodniczył jej Polak, Stanisław Chojnowski z Suska Nowego, a jego zastępcą był Adolf Łaskowski z Rozwórn. Z każdej wsi wybrano po pięciu radnych. Była to rada, która nie miała wiele do powiedzenia, gdyż faktyczną władzę sprawowali oficerowie rosyjscy⁶⁾.

Wieś Laskowiec leżała przy samej granicy. Środkiem Narwi biegła linia podziatu, która za wsią Teodorowo skręcała w lewo i biegła w stronę wsi Ławy. Takie położenie uznano za niepożądane. Wyznaczono krótki termin (4 dni) i wszystkie zabudowania: domy mieszkalne, obory, chlewy, stodoły zostały rozebrane i przewiezione furmankami na przytułskie pola majątku Marii Grochowskiej, gdzie po obu stronach drogi prowadzącej z Laskowca do Przytuł zostały zestawione. Żadne prośby i błagania nie pomogły. W trakcie tego szybkiego przemieszczania wiele sprzętu i materiału budowlanego zostało zniszczone bezpowrotnie⁷⁾. Ten sam los spotkał mieszkańców Teodorowa, których przewieziono do miejscowości Srebrny Borek.

Wyspecjalizowane służby przemocy, korzystając z własnych materiałów, a często także z donosów swoich agentów, zamykały wskazane osoby w więzieniach lub prowizorycznych aresztach śledczych NKWD. Pierwszą ofiarą stał się Jan Choromański z Zabiela, były poseł na Sejm RP z ramienia Stronnictwa Narodowego. Był on w okresie międzywojennym lokalnym działaczem dużego formatu. To było wystarczająco dużo, by 1 czerwca 1940 roku w nocy zakotłowały do domu kolby karabinów NKWD. „Ja spałem - wspominał po latach Jan Choromański - wpada do mnie, z rewolwerem w ręku enkawudzista, szarpie i krzyczy: <<ty Choromański Jan, deputat polskiego prawicielestwa, wstawaj, ubiraj się tołko poskarej>>. Ja wstaję, ubieram się, a oni w mieszkaniu robią rewizję, wpadli do pokoju, gdzie była biblioteka, spakowali wszystkie książki, zabrali zdjęcia i wynieśli do samochoodu. Żona i dzieci chciały się ze mną pożegnać, jedną z córek, która pierwsza podeszła do mnie, enkawudzista złapał za plecy i pchnął ją na ścianę, ona w krzyk, ja mówię, nie ruszajcie się i nie podchodźcie do mnie i tak na odległość się pożegnamy, powiedziałem: „do widzenia kochana żono i dzieci nie prędko się zobaczymy. Wsiadłem do samochoodu, krzyczy bojce <<łóżyjsia>>, położyłem się, dwa karabiny nade mną trzymali, mówią <<jak głowa do góry, to zastrzelę jak psa>> i mnie tak wieźli do Śniadowa 25km.”⁸⁾

Następnie były przesłuchania, bicie, katowanie i wywiezienie do więzienia, do Łomży. Tam podobna gehenna. Zarzucali mu przynależność do nielegalnej organizacji niepodległościowej, do której Jan Choromański faktycznie należał, ale nie przyznał się i nie wydał swoich kolegów. Przesiedział w łomżyńskim więzieniu do wybuchu wojny niemiecko - radzieckiej, która przyniosła mu wolność. Po ataku Niemców rosyjska służba więzienna uciekła, zostawiając więźniów w zamkniętych celach. Jan Choromański znalazł się w celi z siedmioma kolegami. Odlamali żelazne nogi od łózka kuli cegły przy futrynie drzwi, a mur był półtora metra grubości. Po długiej i mozolnej pracy wyważyli drzwi. Następnie odnaleźli klucze i otworzyli pozostałe cele więzienne. W ciągu krótkiego czasu wypuścili wszystkich więźniów, a było ich w tym czteropiętrowym gmachu w granicach pięć tysięcy osób. Wszyscy wydostali się na dziedziniec więzienny. Spotkało się wielu znajomych, którzy o sobie nic nie wiedzieli, nawet, że się tu znajdują. Robotnicy z zewnątrz łomami wyważyli bramę wyjściową i wszyscy niemal jednocześnie rzucili się do wąskiego wyjścia, tratując się wzajemnie. Taka jest gorączka wolności. Po wielu tarapatach, Jan Choromański, dotarł do swojej rodzinnej wsi Zabiela, ale nie dane mu było przywitać się z rodziną. Dwa dni przed wybuchem wojny, żona i dziećmi została deportowana w głąb Rosji⁹⁾.

Również w 1940 roku został aresztowany przez służbę NKWD i osadzony w więzieniu w Łomży - Stanisław Filochowski z Suska Starego. Przeszedł podobną drogę, jak Jan Choromański i uzyskał wolność w wyniku wojny niemiecko - radzieckiej w 1941 roku¹⁰⁾.

Po pojedynczych aresztowaniach, których było jeszcze kilka, przyszedł okres na deportacje. Zadania przeprowadzenia deportacji „antyradzieckiego elementu” zlecone zostało służbom NKWD, które miały już za sobą doświadczenia z podobnych akcji przeprowadzonych w stosunku do Polaków i nie tylko, na terenach włączonych do ZSRR w wyniku pokoju ryskiego. Deportacje te przeprowadzone w okresie kolektywizacji wsi (lata 1929 - 1932) i w okresie tzw. „czystki” (lata 1935 - 1938) doprowadziły do likwidacji zaledwie w ciągu jednego pokolenia 2/3 Polaków, będących obywatelami państwa radzieckiego. Polskie wsie uznane zostały za siedziby kulactwa i spotkały się z najbardziej brutalnymi formami represji. Wywieziono wówczas tysiące rodzin polskich na bezludne obszary Syberii i Kazachstanu, gdzie bardzo dużo ludzi zmarło z głodu i zima.

Na terenie gminy Rzekuń przeprowadzono jedną, większą deportację w dniu 20 czerwca 1941 roku, tuż przed wybuchem wojny niemiecko - radzieckiej. W tym dniu zostali wywiezieni z Nowej Wsi Wschodniej:

- Białobrzezki Adolf z żoną i czterema córkami do Altajskiego Kraju. Ojciec

zmarł na tej nieludzkiej ziemi, natomiast pozostali członkowie rodziny powrócili po wojnie do domu;

Bloch Helena z sześciorgiem dzieci: Stefanem, Czesławem, Eugeniuszem, Ryszardem i Damianem zostali wywiezieni do Altajskiego Kraju. Wszyscy powrócili, a syn Stefan jako żołnierz I Armii Wojska Polskiego;

Doliński Michał, nauczyciel z żoną i córkami Zofią i Izabelą, do Altajskiego Kraju, wszyscy powrócili;

Gromek Kacper z żoną Józefą na Syberię. Mąż zmarł na zesłaniu, a żona zmarła w trakcie podróży powrotnej, pochowana na cmentarzu w Rzekuniu;

Grzybowski Alojzy z żoną Czesławą i trojgiem dzieci na Syberię. Ojciec zmarł na zesłaniu, pozostali członkowie rodziny powrócili do kraju;

Małkowska Weronika do Altajskiego Kraju, powróciła;

Wiewióra Julianna z matką do Altajskiego Kraju, powróciła;

Zaluska Teofil z żoną Leokadią i synami, Lucjanem i Wincentym, na Syberię.

Pan Teofil zmarł na zesłaniu, natomiast pozostali członkowie rodziny powrócili do kraju.

Ze wsi Zabiela zostali wywiezieni:

Choromańska Marianna z córkami: Hanna, Teresa, Zofia, Jadwiga i Agata (mąż Jan aresztowany wcześniej w 1940 roku), do Altajskiego Kraju, Wszyscy powrócili;

Mierzejewski Stanisław z żoną Walerią, córką Alicją i synem Wacławem do Altajskiego Kraju. Wszyscy wrócili, a syn Wacław jako żołnierz I Armii Wojska Polskiego, syn Telesfor odłączony od rodziny i osadzony w areszcie w Śniadowie, uzyskał wolność 22 VI 1941r.;

Mierzejewski Feliks z żoną Heleną, z córką Janiną, z synową Kazimierą, z wnukiem Władysławem, z wnuczką Joanną - Marią, do Altajskiego Kraju. Wszyscy powrócili, syn Hieronim osadzony w areszcie w Śniadowie, uzyskał wolność 22 VI 1941r.;

Młodzianowski Adolf z synową Michaliną do Altajskiego Kraju, powrócili, syn Bronisław osadzony w areszcie w Śniadowie, uzyskał wolność 22 VI 1941r.;

Zalewski Jan z żoną i córkami Genowefą i Teresą, do Altajskiego Kraju, wszyscy powrócili.

Ze wsi Oldaki zostali wywiezieni:

Borkowski Mieczysław z żoną Heleną i córkami: Michaliną, Mieczysławą, Krystyną, Irminą i Barbarą, do Altajskiego Kraju. Mieczysław Borkowski został aresztowany przy wagonie na stacji Śniadowo i osadzony w miejscowym

Kiedy została przeprowadzona ekshumacja? Kazimierz Stefanowicz tej daty nie podaje. Z jego wspomnień wynika, że było to w okresie, kiedy stracił kontakt z Ostrołką zajętą przez wojska radzieckie, a to nastąpiło 6 września 1944 roku. Prawdopodobnie ekshumacja miała miejsce wczesną jesienią 1944r. Ona wyjaśnia dlaczego nie znaleziono szczątków pochowanego w pierwotnym miejscu „Orlika”.

W 1992 roku w Wachu, w miejscu, gdzie zginął „Orlik” odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku jego czci następującej treści: „W tym miejscu poległ 6 lipca 1944r. st. sierżant Bolesław Kurpiewski „Orlik” w czasie akcji odbijania żołnierzy AK arestowanych przez okupanta hitlerowskiego. Kolejny oddział AK Obwodu Ostrołęka”. U góry tablicy krzyż i kotwica - znak Polski Walczącej, na dole z lewej strony rok odsłonięcia tablicy - 1992. Na uroczystości przybyła rodzina „Orlika” żyjący jeszcze koledzy - towarzysze broni, poczty sztandarowe AK i miejscowa ludność. W kościele w Wachu odbyła się Msza św. w intencji poległego „Orlika”, następnie odsłonięto tablicę pamiątkową, wystuchano przemówienia kolegi z oddziału partyzanckiego i występ młodzieży ze Szkoły Podstawowej w Wachu. Rodzina i koledzy „Orlika” rozjechali się z postanowieniem, że muszą odszukać miejsce ostatniego spoczynku dowódcy pierwszego oddziału partyzanckiego. Dotychczas miejsce to nie zostało odnalezione⁸⁰⁾.

W wioskach położonych w bliskim sąsiedztwa siedziby oddziału partyzanckiego „Madagaskar” było dużo żołnierzy AK, którzy należeli do tego oddziału lub z nim współdziałali. Nie sposób wszystkich wymienić, dlatego też podam po kilku przedstawicieli z tych sąsiadujących wsi: Mierzejewski Marian „Łapa”, Choromański Jan, Chelstowski Stefan, Krukowski Zygmunt, Kremer Władysław „Madziar”, Mierzejewski Czesław, Mierzejewski Hieronim, Mierzejewski Telesfor, Młodzianowski Bronisław, Skolimowski Władysław „Zastawiak”, Zalewski Tadeusz wszyscy z Zabiela; Korzeniecki Antoni, Małkowski Antoni, Rajkowski Józef, Strzelecki Jan z Nowych Przytuł; Gawek Józef, Jarnutowski Stanisław z Rozwó; Dźbeński Franciszek, Filochowski Stanisław z Suska Starego; Zalewski Ignacy, Zalewski Wacław z Oldak. Ważną rolę odgrywały kobiety, które spełniały bardzo często funkcję łączniczek, kurierek przynoszących meldunki, rozkazy i prasę podziemną. Do najbardziej zaangażowanych w tej niebezpiecznej pracy należały: Kremer Zofia „Pociecha”, Mierzejewska Helena „Hanna” z Zabiela i Zalewska Marianna z Oldak, która utrzymywała łączność z tłumaczem gestapo Wojtkiewiczem.

Ciekawą postacią w Zabiliu był Władysław Kremer, rodowity Lwowiak, który przed wybuchem I wojny światowej odbywał służbę wojskową w armii austro - węgierskiej, jako poddany tego państwa. W imieniu cesarza Franciszka Jó-

zefta wyruszył z Sarajewa, gdzie stacjonował jego pułk do Przemysła, zajętego przez wojska rosyjskie. Przez cały okres I wojny światowej walczył na froncie austro - rosyjskim. Po zakończonej wojnie natychmiast wstąpił do wojska polskiego, by wziąć udział w nowej wojnie przeciwko bolszewikom. Został przydzielony do 12 pułku artylerii konnej i uczestniczył w walkach w obronie Lwowa, za co otrzymał piękne odznaczenie „Orlą Łwowskich”. Później uczestniczył w wyprawie na Kijów, a w odwrocie dotarł aż do Zabiela, gdzie poznał przyszłą swoją żonę. Jako podoficer mieszkał na kwaterze u Mierzejewskiego i wpadła mu w oko córka sąsiada. Wojna ma jednak swoje prawa. Przewaga wojsk bolszewickich spowodowała, że trzeba było wycofywać się w stronę Warszawy. Po zakończonej wojnie służył w 5 Pułku Ułanów Zasławskich w Wojciechowicach. 6 lutego 1921 roku ożenił się z panną z poznana w czasie wojny - Leokadią Borkowską z Zabiela. Służbę odbył się w kościele parafialnym w Rzekuniu. W marcu 1922 roku zrezygnował ze służby wojskowej, takie były twarde warunki żony i zajął się pracą na roli w Zabiliu. Podobno nigdy nie był dobrym rolnikiem, gdyż długie lata służył wojskowej (odbył ją za starszego brata i za siebie), a potem także długa „wojaczka” ukształtowały go głównie na żołnierza i z tej profesji nigdy już nie wyrósł. W 1939 roku na zew Ojczyzny, bez powołania mobilizacyjnego, zgłosił się do wojska i uczestniczył w wojnie obronnej. W czasie okupacji był żołnierzem AK i zastępcą soltysa Kupisa, a ponieważ znał bardzo dobrze język niemiecki, stąd często występował w roli tłumacza, przynosząc wsi pozytywne usługi. Po wojnie przeniósł się do Ostrołki, zmarł w wieku 99 lat i został pochowany na cmentarzu parafialnym w Rzekuniu⁸¹⁾.

Edward Filochowski „San” w 1942 roku, powołując Sztab Obwodu Ostrołęckiego AK „Sep” przydzielił Tadeuszowi Kruszewskiemu, ps. „Feniks” prowadzenie kancelarii sztabowej. Tadeusz Kruszewski pracował pod bezpośrednim zwierzchnictwem Norberta Adamowicza „Aleny”, komendanta Biura Informacji i Propagandy Obwodu, rozprawdzał konspiracyjną prasę krajową i prowadził następujące radiowy. Zebrane wiadomości i informacje były opracowywane przez niego i przekazywane poszczególnym placówkom AK. Raz na tydzień ukazywała się lokalna gazeta pod nazwą „Głos z Zasięka”. Nazwa gazetki pochodziła z autentycznego miejsca, to znaczy z zasięka stodoły Bolesława Kurpiewskiego „Orlika” w Rozwórach, gdzie była ukryta i drukowana. Później przeniesiono ją do budynku byłej szkoły w tej wsi, następnie do stodoły Stanisława Lutrzykowski w Przytułach Nowych, a potem do stodoły Mierzejewskiego w Zabiliu. W sierpniu 1944 roku drukarenka została przeniesiona do budynku żołnierza AK Józefa Tyszki „Sarny” w Nadborach. Te częste przenosiny były spowodowane

Rozdział XI

Po II wojnie światowej

Po pokonaniu Niemców w południowej części gminy Rzekuń, we wrześniu 1944 roku przybył do rejonu Ostrołęki delegat Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z Białegostoku - Antoni Bajkowski, aby zorganizować administrację polską. 7 września 1944r. do Rzekunia zostało wezwanych po kilku gospodarzy z każdej wsi na pierwsze zebranie wyborcze, na którym wybrano wójta. Został nim Jan Choromański z Zabiela. W niedługim czasie wszyscy wójtowie lewobrzeżnej części powiatu ostrołęckiego zostali wezwani do generała armii radzieckiej, który miał swoją kwaterę we wsi Wysocze, gmina Wąsewo. Na zebraniu tym generał poinformował, że od 1 X 1944 roku wszyscy mieszkańcy zostaną wysiedleni, w promieniu 15 kilometrów od Narwi, która stanowi linię frontu. Na 15 gospodarzy w danej wsi zostanie jedna osoba, której zadaniem będzie pilnowanie pozostałych gospodarstw. Ludzie opuścili tereny leżące w pobliżu Narwi. Wiele wartościowego mienia pozostawili w zakopanych dołach przydomowych ogródków. Frontowi żołnierze odkopywali je i zrabowane rzeczy sprzedawali najczęściej za alkohol. Jan Choromański pełnił funkcję wójta zaledwie dwa miesiące, gdyż 4 XI 1944r. został aresztowany przez NKWD i wywieziony do Związku Radzieckiego. O tym wydarzeniu napisał w późniejszych wspomnieniach: „Zapukał do okna oficer sowiecki, ktoś z domowników zapytał, kto puka i czego chce, odpowiedział, że szuka wójta i ma do niego pilny interes, gdyż za-trzymaliśmy dwie furmanki z ludźmi, którzy go znają i od jego decyzji uzależnione będzie zwolnienie tych ludzi, w przeciwnym wypadku znajdą się w więzieniu. Kazałem drzwi otworzyć. Wszedł oficer, rozkazał szybciej mi się ubrać, ażeby tych ludzi ocalić. Wyszedłem z mieszkania, oficer mówi, że na drodze ma samochód, wsiadamy, to szybciej będziemy u tych ludzi, bo to jest 2 km”¹⁾. Jan Choromański został wywieziony do wsi Wierzbowo, gdzie w piwnicy było już dużo znajomych, a nawet krewny Chojnowski z Jankowa. Potem ciężarowym samochodem zostali wywiezieni do Białegostoku, skąd pociągiem w składzie 30 wagonów, po 50 osób w każdym, ruszyli na wschód. „Wieżli nas 14 dni - wspomina Jan Choromański - nie dali nic do picia, otrzymaliśmy suchary i słoneż suszona.

Był mroź, marznięliśmy okropnie, nocą, aby się ogrzać robiliśmy dużą gromadę, a pić chciało się bardzo, niektórzy lizali żelazne rygle”²⁾.

W końcu ten wielki transport dotarł do obozu w Ostaszkwie. Zapędzono ich do drewnianego baraku gdzie tylko były gęsto ustawione prycze wykonane z sirowych oblodzonych drągów. W 1946r. po utworzeniu Rządu Jedności Narodowej i przyjeździe do Polski Mikołajczyka większość aresztowanych Polaków odesłano do Polski, Jan Choromański nie znalazł się w tej grupie. Wyselekcjonowano 78 osób i zawieziono ich do międzynarodowego obozu w Morszańsku. Byli tam oficerowie japońscy, niemieccy, rumuńscy, węgierscy i polscy. W baraku polskim znaleźli się oficerowie, naukowcy, 12 kobiet związanych z polskim wywiadem i on, były poseł Rzeczypospolitej Polskiej. Przesiedział tu 10 miesięcy i dopiero w listopadzie 1947 roku powrócił do kraju. Jego rodzina aresztowana 20 czerwca 1941 roku i zesłana do Altajskiego Kraju, wróciła w maju 1946r. Mieli za sobą wiele okropnych przeżyć, ale wrócili wszyscy i w miarę zdrowi.

Za dwumiesięczny okres pełnienia obowiązków wójta Jan Choromański nie pobrał nawet poborów, o czym świadczy dokument, który zachował się w aktach gminy i przechowywany jest w Archiwum w Pułtusk. Oto jego treść: „Protokoł nr 4/1947 z posiedzenia Gminnej Rady Narodowej w dniu 22 grudnia 1947r. Wójt gminy odczytał podanie ob. Jana Choromańskiego, byłego wójta, który pełnił obowiązki w roku 1944 przy założeniu gminy, o wypłaceniu uposażenia za dwa miesiące z uwagi na to, że ob. Choromański w roku 1944 został wywieziony do Rosji i należnych poborów nie otrzymał. Gminna Rada Narodowa po wysłuchaniu jednogłośnie postanowiła: Uchwała nr 33. Gminna Rada Narodowa postanowiła przyznać ob. Janowi Choromańskiemu zaległe pobory w wysokości obecnych pobieranych przez wójta wraz z dodatkiem wyrównawczym za dwa miesiące oraz upoważnia wójta do dokonania wypłaty”³⁾. Rodzi się pytanie, a co za lata obozu, pohańbienia i poniewierkę, za odebrane zdrowie, za wcześniejsze bomżyńskie więzienie, za 7 lat rozłąki z rodziną?... Tych ran nawet nieblagany czas nie potrafi zabliznić.

Jan Choromański nie był jedyną ofiarą NKWD. W kilka miesięcy później, za działalność w Armii Krajowej, zostało aresztowanych i wywiezionych do obozów w Ostaszkwie i Riazaniu więcej mieszkańców gminy Rzekuń.

Oto ich nazwiska: Ciborowski Henryk, Ciejka Jan, Mierzejewski Stanisław, Skolimowski Władysław, Zalewski Tadeusz - wszyscy z Zabiela; Zalewski Ignacy i Zalewski Waclaw z Otdak; Kotakowski Waclaw z Suska Starego i Bystonrek Władysław z Drwęczy⁴⁾. Ponadto wśród aresztowanych znaleźli się Bednarczyk Stanisław, Kozłowski Andrzej, Mierzejewski Czesław, Pieczyński Aleksander - wszyscy z Rzekunia; Piotowski Adam i Siekierski Jan z Borawego, Filochowski Stanisław z Suska Starego, Młodzianowski Bronisław z Zabiela, Roma-

- 44 Życiorysy historyczne, literackie, legendarne pod. red. Z. Stefanowskiej i J. Tazbira, seria pierwsza, Warszawa 1980, s. 186.
45 Z. Wojciechowski, op. cit., s. 89.

Rozdział IX.

W II Rzeczypospolitej (1918 - 1939)

- 1 Gazeta Urzędowa Komisarza Ludowego Rządu Polskiego na powiat Ostrołęcki, nr 2 z dnia 15 grudnia 1918r. poz. 17, s. 1-2.
2 D. Majewski, Wspomnienia nauczyciela z lat 1893- 1945, Wrocław 1959, s. 101-102.
3 Tamże, s. 102.
4 Dziennik Rozporządzeń Komisarza Rządu Polskiego na powiat Ostrołęcki nr 10, z dnia 15 kwietnia 1919r., poz. 188.
5 Dziennik Rozporządzeń, op. cit., nr 11, z dnia 1 maja 1919r.
6 Gazeta Urzędowa Starostwa Ostrołęckiego nr 20, z dnia 1 października 1919r. s. 8.
7 T. Rzepecki, Sejm RP 1919, Poznań 1920.
8 Relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
9 Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej, Województwo Białostockie, Warszawa 1924, t. V, s.55.
10 Tamże.

- 11 Relacja T. K. Chrostowskiej z Zabiela i K. Gumkowskiej z Ołdak.
12 H. Krukowski, Wspomnienia, rękopis w Okręgowym Muzeum w Ostrołęce.
13 Szarża pod Rokitną została przeprowadzona przez szwadron ułanów legionowych pod dowództwem rotmistrza Zbigniewa Dumina - Wąsowicza 13 czerwca 1915 roku. Kiedy piechota nie mogła zdobyć wzgórza, na którym bronił się Rosjanie, wówczas dowódca austriacki wydał rozkaz do szarży. 63 ułanów miało za zadanie zdobyć cztery linie okopów. Pierwszą zdobyli bez trudu, na drugiej spotkał ich silny ogień artylerii i karabinów maszynowych, padając ranni i zabici, ginąc konie pod ułanami. Ginie rotmistrz Wąsowicz przesyty seryą karabinu maszynowego. Do czwartej linii dotarło zaledwie sześciu ułanów. W szarży poległo 15, czterech zmarło z odniesionych ran. Reszta z wyjątkiem dwóch nietkniętych odniosła rany lub ciężkie potłuczenia od upadków z końmi. Dziad rotmistrza Wąsowicza był uczestnikiem szarży pod Samosierrą.

Szarża pod Rokitną, podobnie jak ta pod Samosierrą, stała się na wiele lat symbolem bohaterstwa żołnierza polskiego. Pogrzeb poległych ułanów odbył się w pobliskiej Rarańczy, skąd w 1923r. przeniesiono ich zwłoki na Cmentarz Rakowicki w Krakowie.

- 14 Akta Ochłótniczej Straży Pożarnej w Rzekuniu.
15 Kronika Ochłótniczej Straży Pożarnej w Dzbeninie.
16 Tamże.
17 Tamże.
18 Relacja komendanta gminnego Ochłótniczych Straży Pożarnych w Rzekuniu Stanisława Rogozińskiego.
19 Tamże.
20 J. Choromański, Wspomnienia, op. cit., rękopis w posiadaniu córki T. K. Chrostowskiej z Zabiela.
21 Tamże.
22 B. Krukowski, Wspomnienia, op. cit., rękopis zob. przypis 12.
23 J. Choromański, Wspomnienia op. cit., rękopis
24 Relacja T. Krupy z Dzbenina.
25 Głos Ziemi Ostrołęckiej - jednodniówka 1936.
25 „Wyzwolenie” nr 28 z 10 lipca 1927.
27 Gazeta Chłopska nr 31 z dnia 29 sierpnia 1928.
28 Z. Niedziałkowska, Ostrołęka. Dzieje miasta, Warszawa 1975 s. 222.
29 Relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
30 Relacja T. Krupy z Dzbenina.
31 Przegląd Łomżyński nr 39, 1930.
32 J. Garczarczyk, Przemysł ludowy, jego stan i potrzeby w powiecie ostrołęckim, Warszawa 1928 s. 25.
33 Relacja T. Krupy z Dzbenina i P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
34 Dziennik Ustaw, nr 35, 1933, poz. 249.
35 Białostocki Dziennik Wojewódzki, nr 11, 1933, poz. 49; nr 20, 1935, poz. 83.
36 Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, nr 23, z dnia 31 marca 1936, poz. 191.
37 Przegląd Ostrołęcki, nr 16 z dnia 19 kwietnia 1936, s. 2.
38 Tamże.
39 Przegląd Ostrołęcki nr 23 z dnia 7 czerwca 1936, s. 2-3.
40 Przegląd Ostrołęcki, nr 47 z dnia 22 listopada 1936, s. 4.
41 Przegląd Ostrołęcki, nr 12, 1936 s. 3.
42 Relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
43 Przegląd Ostrołęcki, nr 12, 1936 s.3.

- 44 Przegląd Ostrołęcki, nr 12, 1936 s. 12.
- 45 Przegląd Ostrołęcki, nr 27, 1936 s. 3.
- 46 Przegląd Ostrołęcki, nr 49, 1936 s.4.
- 47 Relacja R. Karwackiego ze stacji Ostrołęka.
- 48 Tamże.
- 49 Tamże.
- 50 I. Galicka, H. Sygietyńska, Katalog zabytków sztuki w Polsce, Zeszyt 11, Ostrołęka i okolice, Warszawa 1983, s. 35; Ks. W. Jemielity, Diecezja Łomżyńska, Łomża 1990, s. 198.
- 51 Statystyka Polska, Statystyka szkolnictwa 1917, t. I, s. 26.
52. Tamże.
53. D. Majewski, Wspomnienie nauczyciela z lat 1893 - 1945, Wrocław 1959, tabele.
- 54 Tamże, s. 131.
- 55 Tamże, s. 133.
- 56 Kronika Szkoły Podstawowej w Borawem.
- 57 Relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
- 58 Przegląd Ostrołęcki, nr 5, z 2 lutego 1936, s. 5.
- 59 Tamże.
- 60 Tamże.
- 61 Kronika Szkoły Podstawowej w Drwęcy.
- 62 Relacja Z. Kaczyńskiego z Drwęcy.
- 63 Kronika Szkoły Podstawowej w Rzekuniu.
- 64 Relacja R. Kulasa z Teodorowa.
- 65 Dziennik Ustaw, nr 27, 1938, poz. 240.

Rozdział X.

W czasie wojny i okupacji.

- 1 Relacja A. Zduńczyk z Przytuł Starych.
- 2 Tamże.
- 3 Relacja S. Chelstowskiego z Zabiela.
- 4 Relacja A. Zduńczyk z Przytuł Starych i E. Jarnutowskiego z Rozwów.
- 5 Relacja A. Zduńczyk z Przytuł Starych.
- 6 J. Choromański, Wspomnienia, rękopis w posiadaniu córki T. K. Chrostowskiej, zamieszkałej w Zabiliu; Relacja E. Jarnutowskiego.
- 7 Relacje K. Stepnowskiej i A. Kulusa z Laskowca.

- 8 J. Choromański, Wspomnienia, op., cit.
- 9 Tamże.
- 10 Relacja A. Filochowskiego z Suska Starego.
- 11 Losy tułaczy mieszkających w województwa ostrołęckiego 1939-1956. wyd. przez B. Gołębińskiego i S. Pajki, Ostrołęka 1993, s. 161-165; Relacje T. K. Chrostowskiej z Zabiela, A. Filochowskiego z Suska Starego, K. Gateckiego z Nowej Wsi, K. Gumowskiej z Oldak, E. Jarnutowskiego z Rozwów.
- 12 Relacja F. Zalewskiego z Laskowca - Wesółki,
- 13 Tamże.
- 14 Relacja Gumowskiej z Oldak.
- 15 Katyń, lista ofiar i zaginionych jeńców obozów Kozielsk, Ostaszków, Starobielsk, wyd. przez A. L. Szcześniaka, Warszawa 1989, s. 182; Wojskowy Przegląd Historyczny nr 1-2 1990, s. 443.
- 16 Katyń, lista ofiar i zaginionych jeńców obozów Kozielsk, Ostaszków, Starobielsk, op., cit., s. 335; Relacja Perzanowskiej z Korczak.
- 17 S. Leonik, Wspomnienia, rękopis w Wojewódzkiej Bibliotece w Ostrołęce.
- 18 Relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
- 19 Relacja A. Dobkowskiego z Rzekunia.
- 20 Relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
- 21 Tamże.
- 22 Relacja S. Bacławskiego z Daniszewa.
- 23 Archiwum Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, „Egzekucje”, Dżbenin, pow. Ostrołęka, sygn. 43, k. 458, dalej AGK.
- 24 Relacja H. Ciszewskiego z Kaczyn-Zarośli.
- 25 Relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
- 26 Relacja Perzanowskiej z Korczak.
- 27 AGK Ankieta Okręgowej Komisji Warszawa „Aresztowania”, Borawe, pow. Ostrołęka (dalej OK).
- 28 AGK „Egzekucje” OK sygn. 43, k. 458.
- 29 AGK „Egzekucje” i „Represje” na ludności żydowskiej, Borawe, pow. Ostrołęka.
- 30 Ankieta Sądów Grodzkich, sygn. 43, k. 460 (dalej ASG).
- 31 Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich, DS. (Akta dochodzeniowo-sledcze) 1/113/73.
- 32 Relacja T. K. Chrostowskiej.
- 33 GK, Ds 6/74.
- 34 ASG, sygn. 43, k. 456, 458, 459; relacja P. M. Daniłowskiego z Kamianki.
- 35 AGK, Ankieta OK Warszawa, „Egzekucje”, Nakły pow. Ostrołęka, Ds, 6/74.

- 36 Przewodnik po upamiętnionych miejscach walk i męczeństwa, lata wojny 1939 - 1945, Warszawa 1964 s. 269.
- 37 ADK, Ankieta OK, „Aresztowania”, Nakły, pow. Ostrołęka.
- 38 Przewodnik po upamiętnionych miejscach op. cit., s. 269.
- 39 AGK, Alert ZHP, T. XV, z. 10; k. 101.
- 40 ASG, sygn. 43, k. 458.
- 41 OK Warszawa, Ds. 7/75.
- 42 ASG, sygn. 43, k. 456.
- 43 AGK, Ankieta OK, „Egzekucje” Stepna Michalki, pow. Ostrołęka.
- 44 AGK, Ankieta OK, „Egzekucje” Stepna Stara, pow. Ostrołęka.
- 45 AGK, sygn. 43, k. 458.
- 46 AGK, Ankieta OK Warszawa, „Egzekucje”, Żebry-Perosy, pow. Ostrołęka.
- 47 ASG, sygn. 43, k. 458.
- 48 AGK, Ankieta OK Warszawa, „Egzekucje”, Ostrołęka,
- 49 Cz. Madejczyk, Polityka III Rzeszy w okupacji Polski, T. I, Warszawa. 1970 s. 250.
- 50 Relacje K. Stepnowskiej i A. Kulas z Laskowca.
- 51 Relacja T. Krupy z Dzbenina.
- 52 Relacja M. Choromańskiej z Rogozińskich, Kaczyni Stara Wieś.
- 53 Relacje: L. Chojnackiego, S. Dąbkowskiego z Rzekunia i Perzanowskiej z Korczak.
- 54 Relacja H. Dobka z Rzekunia.
- 55 B. Krukowski, Wspomnienia, rękopis w Muzeum w Ostrołęce.
- 56 E. Filochowski, Historia Obwodu Ostrołęckiego Armii Krajowej 5 Pułku Ułanów Spieszonych w Ostrołęce, Ostrołęka 1997, s. 22.
- 57 Tamże, s. 24.
- 58 Tamże, s. 23.
- 59 B. Krukowski, op. cit.,
- 60 E. Filochowski Historia op. cit., s. 26 - 27.
- 61 Cz. Parzych, Sto lat ostrołęckiej kolei, Ostrołęka 1993, s. 53.
- 62 Tamże, s. 49.
- 63 J. Kijowski, Zarys dziejów Armii Krajowej w powiecie ostrołęckim. Zeszyty Naukowe OTN, nr VI 1992, s. 56.
- 64 E. Filochowski, Historia Obwodu... op. cit., s. 31.
- 65 S. Kurpiewski, Zapomnijcie o Polsce, w: Wspomnienia Sybiraków, Warszawa 1991, s. 126 - 127.
- 66 Tamże.
- 67 Relacja S. Chelstowskiego z Zabiela.
- 68 T. Kruszewski, Atak na Madagaskar, maszynopis w Wojewódzkiej Bibliotece

Publicznej.

- 69 Relacja T. Mierzejewskiego z Ostrołęki.
- 70 T. Kruszewski, Atak na Madagaskar... op. cit.
- 71 Relacja. T. Mierzejewskiego z Ostrołęki.
- 72 E. Filochowski, Historia Obwodu... op. cit., s. 32 - 33.
- 73 Relacja S. Chelstowskiego z Zabiela.
- 74 Tamże.
- 75 Relacja T. Mierzejewskiego z Ostrołęki.
- 76 Relacja S. Chelstowskiego z Zabiela.
- 77 E. Filochowski, Historia Obwodu ..., op. cit., s. 33.
- 78 Zaświadczenie wydane przez b. dowódcę Białostockiego Okręgu AK płk W. Liniarskiego „Mściśława”, Warszawa, 30 XI 1963 r.
- 79 K. Stefanowicz „AS”, Rok 1944 w Puszczy Myszynieckiej, Ostrołęka 1998, s. 135
- 80 Taśma video nagrana w czasie uroczystości w posiadaniu rodziny „Orlika” w Rozworach.
- 81 Relacja J. Wołosz - Mierzejewskiej z Ostrołęki.
- 82 Cz. Parzych, Żołnierze Armii Krajowej spoczywający na ostrołęckim cmentarzu parafialnym, Zeszyty Naukowe OTN, VI 1992, s. 230.
- 83 Relacje L. Stepnowskiego z Czarnowca i R. Karwackiego ze stacji Ostrołęka.
- 84 Relacja R. Karwackiego ze stacji Ostrołęka.
- 85 Relacja H. Ciszewskiego z Zarośli.
- 86 W. Fidrych, Kasetta nagrana przez Okręgowe Muzeum w Ostrołęce w 1989r.
- 87 Relacja S. Fidrych z Olszewo-Borek.
- 88 W. Fidrych, Kasetta, op. cit.
- 89 Relacja R. Karwackiego ze stacji Ostrołęka.
- 90 Tamże.
- 91 T. Sawicki, Front wschodni a powstanie warszawskie, Warszawa 1989, s. 116.
- 92 Informacje uzyskałem od płk S. Andryszczyka, za co mu tą drogą serdecznie dziękuję.

Rozdział XI

Po II wojnie światowej.

- 1 J. Choromański, Dwa aresztowania przez NKWD i wywózka, rękopis w posiadaniu córki T.K. Chrostowskiej z Zabiela.

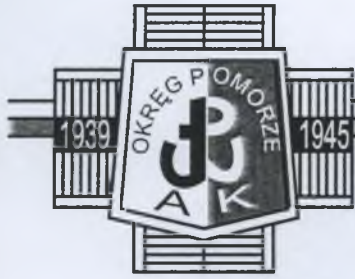
IV. Korespondencja

- 27. V. 2004 - Pismo prof. E. Zareckiej do Janusza Tuniewskiego (Bielsztok) - komputerodni A-4, k. 1. s. 1.
- 1. VI. 2004. list odgorny Krystyny Bohr do Janusza (Tuniewskiego) A-4, k. 1. s. 1.
- 1. lipca 2004, list odgorny Janusza Tuniewskiego do Prof. E. Zareckiej. A-4, k. 1. s. 1.
- Dwie notatki skibose odgorne, bez podpisu z rozmów telefonicznych przeprowadzonych z J. Tuniewskim. Telefony od niego: 21. VI. 04 i 24. VI. 04. A-5, k. 2, s. 2, Notatki pisane na wolnych stronach napisanych wcześniej kartek.

FUNDACJA

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUŃ • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
http://www.um.torun.pl/AK, e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU · NR RACHUNKU 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

W. 428/04

Toruń 27 V 2004 r.

3658

L. dz. 1709/WSSK-412/04

Pan mgr Janusz Łuniewski

15-795 Białystok

Szanowny Panie,

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji zwracam się do Pana z pilną prośbą. Do pierwszego tomu „Słownika VM Kobiet” (który niedługo idzie do druku i zostanie Panu przysłany) potrzebna jest fotografia Pauliny Choromańskiej (po mężu Karoliny Müller) z POW w Kijowie, rozstrzelanej tam w kwietniu 1921 r. W książce Kazimierza Litwiejko „Narodowa Organizacja Wojskowa”, którą Pan zechciał podarować Fundacji w lutym 2003 r., figuruje nazwisko Jan Choromański, poseł, rolnik ze wsi Zabiele, członek Stronnictwa Narodowego. Być może to krewny Pauliny Choromańskiej. Czy mógłby Pan dotrzeć do rodziny Choromańskich i zdobyć informacje a zwłaszcza fotografię Pauliny Choromańskiej? Będziemy wdzięczni za Pana Pomoc.

Czy ma Pan może dostęp do internetu? To taki szybki i wygodny sposób kontaktowania się. Podaję mój adres e-mail: zawacka@wp.pl

Z wyrazami szacunku i wdzięczności

za cenną współpracę

Elżbieta Zawacka

Prof. dr hab. Elżbieta Zawacka
ul. Gagarina 136 m 26, tel. 65-17-344
87-100 TORUŃ

P.S.

Szanowny Panie,
Prosimy także o pomoc w znalezieniu fotografii
odmężonej VM Aleksandry Gwazdziej, ur. 1898, AK Białystok -
jej biogram także znajdzie się w I tomie „Słownika VM Kobiet”

L. dz. 1709/WSK-412/04

Toruń 1.VI.04

Szanowny Panie Januszu

Szczerze ucieszyły mnie przesłane
przez Pana materiały.

Książkę o pułkowniku Leonie
Mitkiewiczu chcę zachować dla siebie
(z domu jestem Mitkiewicz herbu Paws I)
Według posiadanych danych rodzina moja
nie była spokrewniona z Leonem
Mitkiewiczem. Proszę o podanie całej
książki - chcę zwrócić wydane przez
Pana pieniądze.

Dane wydrukowane w "Zapisku"
dotyczące p. tk. Hake, wpr. St. Skowidziej
Kunow uzupełnie, złozone teorii osobne
Sybirak nr 32 i Zamył Narodowy Muzeum

Wojaka Polskiego nr 7/83 zostane przekazane
do biblioteki archiwum po wykonaniu
archiwum po wykonaniu antykwariatu
H. Hake, Zofii Krajewskiej Około Kuchol i

Pana

Serdecznie pozdrawiam

Krzysztof Bohr

Janusz Łuniewski

p. 503/04 Białystok 1 lipca 2004 r.

B659

15-795 Białystok

do karki
Choromański

Szanowna Pani

Prof. dr hab. Elżbieta Ławacka

ul. Gagarina 136 m. 2/6

87-100 TORUŃ

Proszę mi wybaczyć, że dopiero teraz odpowiadam na list z 27. V. 2004 roku. Na Białostocczyźnie i Kurpiach jest wiele wsi o nazwie Łabiele, często z dnia na dzień. (załączam wypisy z książek telefonicznych). Sporo czasu minęło zanim Pani Teresa Chrostowska, córka Jana Choromańskiego upewniła się, że Paulina Choromańska - Müller nie jest powiązana wzajemnie rodzinnymi z Janem Choromańskim herbem „Łubiesz” i wydała mi oświadczenie, którego jeden egzemplarz przesyłam w dzisiejszej paczce. Ponadto dołączam korektory fragmentów książki Jęnego Dzięwitskiego „Rzeki i okolice. Łarys dziejów”. Ostrołęka 1998, gdzie jest sporo informacji o losach Rodziny Choromańskiego Jana. Być może przyda się również pisany mój „Wykaz bibliografii” dotyczący rodziny Choromańskich w poszukiwaniach dwojga pomocy domatem od książki, pracowników urzędów gmin, a także i sądy. Wszyscy zastawili na moje uznanie i wdzięczność.

Wielek Szanownej Pani Profesor zasylam serdeczne pozdrowienia i życzenia dobrego zdrowia i satysfakcji z sukcesów naukowych, publicystycznych i badań nad polskim Ruchem Oporu Pełek Bohr, a także Pani Annie Rojewskiej i mego uznania dla Ich działalności. Na miarę moich możliwości będę usiłował dopomagać każdej z Szanownych Pani. Janusz Łuniewski

24 VI 04

p. 488/04

3659

tel. od J. Kuniewskiego

- Pauline Chromowiska z UK mie
melezij do rodziny Chromow
● sciaga Jene z oblic Ostrowce
I byc moze melezije do admg
roku chromowiskich herb Raduen/
+ (mie sie w tej sprawie odwied-
zenie chromowiskich)
- o Gnazewicz A UK/ mie josi ede
zadanych dodatkowych inf. emi fot. ->
- miejsce wykaz literatury
gdzie jest jej nazwisko

i

UM

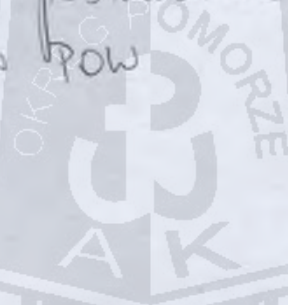
POW

CHOROMANSKA Penline

- odznaczona posmiętnie UM 2e
wzrost w POW

1939

1945

wpisane do
Księgi

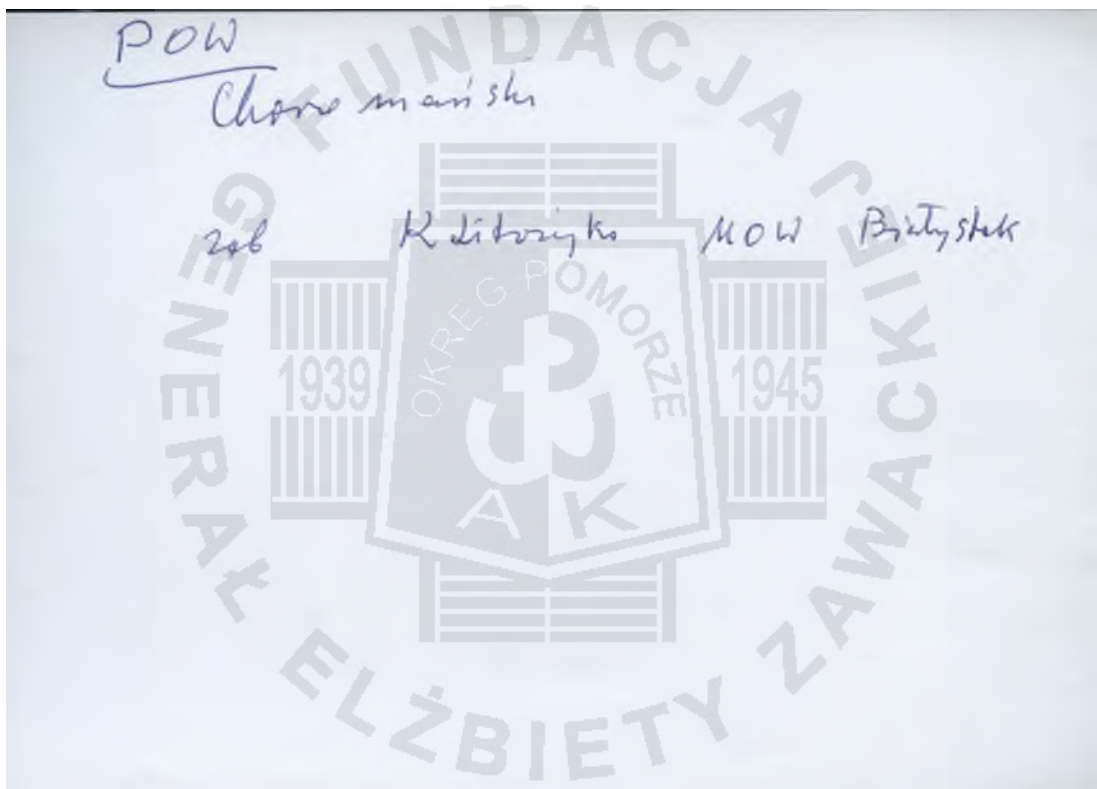
206. Filipow K., Order UM 1932-1945, W-ue 1930,
s. 115

DK. IV

Herz. Choromanische Pauline, 1920, Obywatelka, 7901, POW, 1922.05.17, s 514s, 232. ^{Jein'}

zrodlo podane przez J. Powaleskiego (komp 82)
Dz. p. m. S. Wojak nr 1 z dnia 4 I 1923r - rozstrzelane

dr A. Cieslik

i

Vm?

POW

CHOROMENSKA Barbara

nr. 7801, 1922.05.17

Zob. P. Peszowski, Order Virtuti Militari
& Jego Kawalari
Hallmark Press, Miami, Florida, USA
str. 514, 1992.

U. 300 99

CHOROMAŃSKA Paulina

